

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
SRBIJA, CRNA GORA, KOSOVO

Akademmska čast na crnogorski način

Plagijati u Crnoj Gori
i njihovo (ne)procesuiranje

Akademска čast на crnogorski način

Plagijati u Crnoj Gori
i njihovo (ne)procesuiranje

AKADEMSKA ČAST NA CRNOGORSKI NAČIN - *plagijati u Crnoj Gori i njihovo (ne)procesuiranje* -

Izdavač:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Biblioteka:

Aktivno građanstvo

Autorke:

Mira Popović
Daliborka Uljarević
Wanda Tiefenbacher

Dizajn i produkcija:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Lektura i korektura:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Štampa:

Studio Mouse

Tiraž:

150

ISBN 978-86- 85591-81- 5

COBISS.CG-ID 32019472

Sadržaj

Uvod	6
Zakonodavni okvir sa (ne)namjernim nedorečenostima	8
Jedinstvo institucija u skrivanju problema plagijata	11
Crnogorska praksa – «viši» interesi iznad procesuiranja plagijata	14
- Slučaj Sanje Vlahović.....	14
- Slučaj Milana Babovića.....	22
- Slučaj Velimira Rakočevića.....	26
- Slučaj NN lica.....	40
Plagiranje u Evropi - koje su dobre prakse?	46
Zaključci i preporuke	52
Literatura i izvori	56

Uvod

Od uvođenja sistema studiranja po Bolonji, visoko obrazovanje u Crnoj Gori obilježavaju intenzivni procesi prilagođavanja evropskom akademskom prostoru, koji istovremeno otkrivaju sistemske probleme koje opterećuju visokoškolske ustanove.

Tri su ključna pružaoca visokog obrazovanja u Crnoj Gori:

- **Univerzitet Crne Gore (UCG)**, državni univerzitet osnovan 1974. godine, sa 18771 studentom u školskoj 2016/17, i sa 588¹ lica koja imaju status akademskog osoblja,
- **Univerzitet Mediteran**, prvi privatni univerzitet osnovan 2006. godine, sa 1601 studentom i 65 članova akademskog osoblja², i
- **Univerzitet Donja Gorica (UDG)**, osnovan 2007. godine, na kojem nastavu pohađa 2216 studenata uz podršku 168 članova akademskog osoblja³.

Dodatno, postoji još deset nezavisnih visokoškolskih ustanova koje nemaju status univerziteta, već se radi o samostalnim fakultetskim jedinicama – Fakultet za biznis i turizam Budva, Fakultet za crnogorski jezik i književnost Cetinje, Fakultet za državne i evropske studije, Fakultet za internacionalni menadžment u turizmu i hotelijerstvu Miločer, Fakultet za mediteranske i poslovne studije Tivat, Fakultet za menadžment Herceg Novi, Fakultet za poslovni menadžment Bar, Fakultet za poslovnu ekonomiju Bar, Fakultet za saobraćaj, komunikacije i logistiku Berane i Pomorski fakultet Bar. Na njima nastavu pohađa ukupno oko 1500 studenata, pri čemu je teško doći do zvaničnih podataka o akademskom osoblju, a po nalazima CGO-a na tih deset fakulteta zapošljeno je oko 160 članova akademskog osoblja.

Ove brojke bi mogle ukazati i na dinamičnu tržišnu utakmicu kojoj se, sudeći po praksi, različito strateški pristupa. Ali, paralelno sa rastom i razvojem visokoobrazovnih ustanova, rastu percepcije o korupciji, kao i iskustva sa koruptivnim radnjama, u ovoj oblasti. Tako istraživanje javnog mnjenja, koje je Centar za građansko obrazovanje (CGO) sproveo krajem 2015.godine,⁴ ukazuje da građani smatraju da je korupcija najprisutnija na privatnim visokoškolskim ustanovama - 52%, a što je za 8% više nego 2011. godine kada je zabilježena na nivou od 44%. Nešto malo manje od polovine, odnosno 47% ispitanih građana, cijeni da je korupcija prisutna na državnom Univerzitetu Crne Gore, gdje se, takođe, bilježi značajan rast percepcije korupcije u odnosu na 2011. godinu kada je iznosila 29%.⁵

Posljednje istraživanje CGO-a imalo je i poseban set pitanja oko plagijarizma, i u tom dijelu čak 35% građana ističe da su plagijati relativno česta pojava u Crnoj Gori, dok se 14% građana izjasnilo i iskustveno odnosno da zna nekog ko je plagirao naučni, magisterski ili doktorski rad. Građanima uglavnom nije poznato ko je dužan da se uhvati u koštac sa problemom plagijata, što i ne čudi imajući u vidu konzistentno odbijanje svih nadležnih institucija da se bave plagijarizmom u smislu preveniranja takvih radnji, ali i oštrog sankcionisanja kada se na iste ukaže, a posebno kada su dokazani.

1 Odgovor UCG na CGO zahtjev za slobodan pristup informacijama, rješenje br. 01-2895/2 od 08.12.2016. www.ucg.ac.me

2 Odgovor Univerziteta Mediteran na CGO zahtjev za slobodan pristup informacijama, od 29.11.2016.godine

3 Odgovor UDG na CGO zahtjev za slobodan pristup informacijam, od 8.12.2016.godine

4 Istraživanje je sprovedeno u okviru projekta «Da samo znanje donosi zvanje», a stručni i terenski dio je uradila agencija Ipsos Strategic Marketing. Detaljnije na: <http://cgo-cce.org/2016/01/19/korupcija-u-obrazovanju-sve-prisutnija/#.WDNyRiMrLfY>

5 Istraživanje «Korupcija u obrazovanju u Crnoj Gori» sprovedli su CGO i CEMI 2011. godine

Sam pojam plagijata nije još adekvatno ni definisan kroz postojeći zakonodavni okvir u Crnoj Gori. Lingvistički, korijen možemo naći u latinskoj riječi *plagium* što znači *krađa ljudi ili dušeprodaja*. Prema definiciji iz *Leksikona stranih reči i izraza*: *Plagijat je književna krađa, prepisivanje iz tuđih djela, nedopušteno prisvajanje tuđe duhovne svojine*.⁶ Oksfordski rječnik engleskog jezika definiše plagijat kao *praksu uzimanja tuđeg rada ili ideje i proslijedivanja istih kao sopstvenih*.

Generalno gledajući, pojava plagijata nije osobnost Crne Gore. Ali, njihovo neprocesuiranje, «zakon omerte» koji postoji među samom akademskom zajednicom kad je riječ o odgovoru na ovaj problem, potpuna nespremnost institucija da ih identificiše i sankcioniše, uz vidljiv nedostatak akademske časti i čestitosti članova akademske zajednice za koje postoje ozbiljni navodi da su plagirali radove, kreira gotovo začarani krug nekažnjivosti i daljeg urušavanja inače upitnog kvaliteta visoko-obrazovnih ustanova u Crnoj Gori.

---

⁶ Milan Vujaklija, Leksikona stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd, 1980. godine, strana 708.

Zakonodavni okvir sa (ne)namjernim nedorečenostima

Zakonodavni okvir u Crnoj Gori koji se može primijeniti na pitanje plagijata uključuje nekoliko zakona i pravilnika:

- **Krivični zakonik Crne Gore⁷**
- **Zakon o autorskim i srodnim pravima⁸**
- **Zakon o visokom obrazovanju Crne Gore⁹**
- **Statut Univerziteta CG¹⁰**
- **Statut Univerziteta Mediteran¹¹**
- **Etički kodeks UCG¹²**
- **Kodeks akademske etike Univerziteta Mediteran¹³**
- **Etički kodeks Univerziteta Donja Gorica¹⁴**
- **Pravilnik o deponovanju i evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava,¹⁵**
- **Pravila postupka izbora u akademska i naučna zvanja¹⁶**
- **Plan integriteta Univerziteta Crne Gore¹⁷**

Krivični zakonik Crne Gore, glava 21, odjeljak *Krivična djela protiv intelektualne svojine*, član 233 stav 1. predviđa - *Ko pod svojim imenom ili imenom drugog u cjelini ili djelimično objavi, stavi u promet primjerke tuđeg autorskog djela ili interpretacije ili na drugi način javno saopšti tuđe autorsko djelo ili interpretaciju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.* Ovim članom se postavlja osnov za krivično gonjenje lica koje zloupotrijebi tuđe autorsko pravo. Postupak se pokreće krivičnom prijavom, obzirom da se radi o krivičnom djelu za koje je propisana novčana kazna ili kazna do 3 godine zatvora.

Zakon o autorskim i srodnim pravima postavlja temelj za razumijevanje pojma autorskih prava i svih pojedinačnih pojmova koja se odnose na autorska prava, uz pružanje mehanizama ostvarivanja i zaštite autorskih prava. U članu 4, tačka 2, propisuje *pisana djela (romani, poezija, članci, priručnici, studije, monografije, računarski programi i sl.)*, kao ona autorska djela koja se štite ovim Zakonom. U članu 9. je dat odgovor na pitanje ko se smatra autorom: *Autor je fizičko lice koje je stvorilo autorsko djelo.* Ovo je dodatno razrađeno članom 10: *Autorom se smatra lice čije je ime, pseudonim ili znak na uobičajen način naznačen na djelu ili naveden prilikom objavljivanja djela, dok se ne dokaže suprotno.*

Autor svoja autorska prva stiče momentom nastanka njegovog autorskog djela sa pravom da njegova autorska djela budu izdata pod njegovim imenom, i samim tim ima prava koja proističu

---

7 "Službeni list RCG", br. 070/03, 013/04, 047/06, Službeni list Crne Gore", br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15

8 "Službeni list CG", 37/11, 53/16,

9 "Službeni list CG" 44/14, 52/14, 47/15 i 40/16

10 "Službeni list CG" 44/14, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/Statut%20Univerziteta%20Crne%20Gore%20.pdf>

11 Statut Univerziteta Mediteran, 22.08.2011; izmjene 06.11.2012. i 11.07.2014, <http://unimediteran.net/index.php/mne/pravni-propisi/statut>

12 Etički kodeks UCG, Bilten UCG, br. 343/15, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/ETIČKI%20KODEKS.pdf>

13 Kodeks akademske etike Univerziteta Mediteran, 2013, <http://unimediteran.net/fajlovi/odluke/KODEKS%20AKADEMSKE%20ETIKE.pdf>

14 Etički kodeks UDG, 2016.godine

15 "Službeni list CG" 37/11

16 Senat UCG, br. 08-1784 od 04.09.2014.godine, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/PRAVILA%20POSTUPKA%20IZBORA%20U%20AKADEMSKA%20NAUČNA%20ZVANJA.pdf>

17 Plan integriteta UCG, 2016.godine, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/PLAN%20INTEGRITETA%20UCG.pdf>

iz samog autorstva (član 13, *moralna prava, imovinska prava i druga prava autora*). Autor mora biti naznačen na autorskom djelu kako bi se mogao smatrati autorom, pri čemu mu je ostavljena sloboda da bira na koji način će to biti učinjeno.

Član 17. propisuje da autor uživa zaštitu autorskih prava: *Autor ima isključivo pravo da se suprotstavi svakom iskrivljenju, sakacenu svog djela ili drugoj povredi u vezi sa njegovim djelom, ako se tim radnjama ugrožavaju ili mogu ugroziti njegova čast ili ugled.* Dodatno, član 19. postavlja osnov za ostavarivanje ekonomskih interesa: *Imovinskim autorskim pravima štite se ekonomski interesi autora. Autor ima isključivo pravo da dozvoli ili zabrani iskorišćavanje svog djela ili njegovih primjeraka. Iskorišćavanje autorskog djela dozvoljeno je samo kada autor, pod uslovima koje odredi, ustupi odgovarajuće autorsko imovinsko pravo, osim ako ovim zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno. Za svako iskorišćavanje autorskog djela od strane drugog lica autoru pripada autorski honorar (u daljem tekstu: honorar), odnosno pravična naknada (u daljem tekstu: naknada), ako ovim zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno.*

Zakon ograničava vrijeme trajanja ovog prava na 70 godina od smrti autora, uz naglasak u članu 96. da i lica koja imaju status stranaca imaju podjednaka prava iz ovog Zakona kao i državljanji Crne Gore.¹⁸ Po važećem zakonodavstvu iz oblasti intelektualne svojine, pravna zaštita industrijske svojine, autorskih i srodnih prava, ostvaruje se u upravnom postupku koji se vodi pred Zavodom za intelektualnu svojinu Crne Gore. Godišnji izvještaji Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore, ukazuju da je njihova praktična djelatnost usmjerena ka ostvarivanju kolektivnih autorskih prava, i to kroz dvije organizacije koje na teritoriji Crne Gore zastupaju prava muzičara i filmskih producenata, kao i da je u prethodnoj godini evidentirano i deponovano 20 autorskih djela. Strana pravna i fizička lica u postupku pred Zavodom može zastupati zastupnik upisan u registar zastupnika koji vodi Zavod, ili domaći advokat. Priznato pravo iz oblasti autorskih i srodnih prava objavljuje se u službenom glasilu Zavoda.¹⁹

Zakon o visokom obrazovanju iz 2014. godine članom 78. prvi put uređuje oblast plagijata, barem u dijelu samog identifikovanja ovog pojma i uvođenja instituta: *Autorizovan rad (stručni, naučni ili umjetnički) za koji nadležni organ utvrdi da je plagijat smatra se ništavnim, kao i ocjene, zvanja i titule koje je lice koje se koristi plagijatom steklo na osnovu takvog rada. Ustanova je dužna da proglaši ništavnim sve ocjene, nagrade, zvanja i titule koje je lice iz stava 1 ovog člana steklo na toj ustanovi, na osnovu takvog rada. Postupak utvrđivanja plagijata uređuje se statutom ustanove u skladu sa posebnim zakonom.* Zakon, na žalost, ne daje preciznu definiciju koja bi se mogla uzeti kao osnova za dalju razradu, mjerila na osnovu kojih se utvrđuje da li je neko djelo plagijat ili ne. U ovom članu su date i dalje odrednice vezane za postupak po kojem se utvrđuje i sankcioniše plagiranje, a što se uređuju posebnim podzakonskim aktima i samim statutom ustanove. Etički kodeks nije postojao kao kategorija u ranijem Zakonu o visokom obrazovanju iz 2003. godine, dok u novom Zakonu o visokom obrazovanju, u članu 5²⁰ stoji: *Etičkim kodeksom definišu se osnovna i opšta načela i vrijednosti utemeljene na etičkim pravima i obavezama u visokom obrazovanju i štite najviše vrijednosti visokog obrazovanja kroz primjenu odgovarajućih normi i kojima se regulišu akademski odnosi unutar univerzitetske zajednice.*

¹⁸ Član 96, Zakon o autorskim i srodnim pravima: Druga strana fizička ili pravna lica imaju pravo na jednaku zaštitu kao lica iz stava 1 ovog člana u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom ili ako postoji faktička uzajamnost. Ovaj zakon se primjenjuje na strana fizička i pravna lica i kada nijesu ispunjeni uslovi iz st. 1 i 2 ovog člana, u pogledu: 1) moralnih prava - u svakom slučaju; 2) prava slijedeњa i prava na naknadu za umnožavanje za privatne i druge interne potrebe ako postoji faktička uzajamnost.

¹⁹ Izvještaj Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore za 2015.godinu; str. 2, <http://www.ziscg.me/content/ior2015.pdf>

²⁰ Zakon o visokom obrazovanju "Službeni list CG" 44/14, 52/14, 47/15 i 40/16

Statut Univerziteta Crne Gore detaljnije obrađuje dalje smjernice za uređivanje oblasti plagijata. Član 32, Statuta UCG-a, tačka 25, predviđa da Senat uređuje postupak utvrđivanja plagijata u skladu sa posebnim zakonom. Statutom je predviđeno, da se Etičkim kodeksom utvđuju standardi ponašanja članova akademske zajednice koji strogo zabranjuju plagijat i određuju se prema njemu kao neprihvatljivom ponašanju. Čitav ovaj postupak se vodi pred ad hoc Komisijom koju imenuje Senat UCG-a i koja prikuplja potrebne informacije za rješavanje slučaja. Do okončanja postupka ti podaci su tajni, i na osnovu njih Senat donosi konačnu odluku, a što je uređeno članovima 101. i 102. Dakle, ni ovdje nema konkretnih, sasvim jasnih mjerila prema kojima se neko djelo kvalificuje kao plagijat, tj. ne postoje elementi koji olakšavaju utvrđivanje ove vrste zlopotrebe, što posljedično, u crnogorskom kontekstu, otvara nepotreban prostor za manipulacije i arbitrarna tumačenja zakona i podzakonskih akata.

Statut Univerziteta Mediteran u članu 81. propisuje: *Licu koje je steklo određeni nivo kvalifikacije obrazovanja i diplomu može se odlukom Upravnog odbora Univerziteta, na predlog Senata, oduzeti stečena kvalifikacija određenog nivoa obrazovanja i diploma u slučajevima prevare ili obmane, uključujući i plagijat ili prisvajanje tuđeg autorstva, kršenja autorskog prava ili druge neetičke prakse u pripremi magistarskog rada, doktorske disertacije ili drugih pisanih radova.* I kod ove visokoškolske ustanove, problematikom plagijata se bavi Senat, ali pri tom se ne formira *ad hoc* Komisija, kao na UCG-u, već se to rješava na Upravnom odboru Univerziteta.

Etički kodeks Univerziteta Crne Gore uređuje smjernice za članove akademskog osoblja koji ovim Kodeksom moraju poštovati etička načela, načela naučne istine i ne smiju povrijediti osnovna prava čovjeka i dostojanstva kolega ili drugih građana. U Etičkom kodeksu postoje osnovna moralna i etička načela, kao i dio «Odgovornost zbog povrede intelektualne svojine», u kojem se propisuje: *Pripadnici univerzitetske zajednice dužni su da poštuju moralna prava, imovinska prava i druga prava titulara intelektualne svojine, ali i: Pripadnici univerzitetske zajednice moraju jemčiti za izvornost (originalnost) svojih objavljenih naučnih radova i umjetničkih djela, kao i za tačnost i poštenje u prikazivanju i navođenju informacija o porijeklu ideja i navoda kojima su se u radu koristili.*²¹ Propisuje i postupak pred Sudom časti, organom koji bi trebao da rješava po prijavama oštećenih strana.

Kodeksu akademske etike Univerziteta Mediteran je članom 6. uredio da *Akademsko i stručno osoblje ne smije koristiti tuđe radove ili ideje bez navođenja izvora*, što znači da ovaj Univerzitet direktno uređuje šta to članovi akademske zajednice ne smiju raditi.

Etički kodeks Univerziteta Donja Gorica članom 7 uređuje pitanje akademske čestitosti koja se zasniva *na samostalnosti u akademском и научном раду, односно спровођењу originalnih научних истраживања, представљању властитих резултата и на строгом поштовању ауторских права другим*. Ovaj Etički kodeks ne daje direktno objašnjeno šta su to plagijati niti kako se plagijarizam utvrđuje, ali je kao norma postavljena zabrana *plagiranja, lažnog autorstva, izmišljanja i krivotvoreња резултата и autoplagiranja*²², što se odnosi na sve radove koje u svom radu proizvedu kako studenti, tako i nastavno i naučno osoblje. U okviru realizacije međunarodnog projekta *Razvijanje okvira za kvalitet osiguranja na Univerzitetu Donja Gorica*, ova visokoškolska ustanova prolazi kroz proces izrade novog Etičkog kodeksa, kao i Pravilnika o radu Komiteta za etičke odnose UDG-a i Antikorupcioni sud.

Pravilnik o deponovanju i evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava, koji je donijelo Ministarstvo ekonomije na osnovu Zakona o autorskim i srodnim pravima, sadrži mјere koje se tiču

21 Etički kodeks UCG, član 6, stavovi 4 i 6

22 Etički kodeks, UDG, 2016.godine, član 10, stav 1, strana 8.

načina deponovanja, uslova koje moraju da ispunjavaju određene kopije autorskih djela i djela srodnih prava koja će biti pohranjena u bazu podataka "kod organa državne uprave nadležnog za poslove intelektualne svojine"²³ odnosno kod Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore.

Nakon što se utvrdi da je rad člana akademskog osoblja plagijat, postupak koji slijedi je dalje razrađen kroz **Pravila postupka izbora u akademska i naučna zvanja**, koja je donio Senat UCG-a. Preciznije, ovim Pravilima se propisuje: *Ako se nakon izbora u akademsko odnosno naučno zvanje dokaže da naučni radovi na osnovu kojih je izvršen izbor predstavljaju plagijat, ili ako lice sa akademskim odnosno naučnim zvanjem prekrši Kodeks akademske etike, pokreće se postupak za oduzimanje zvanja.*²⁴ Član 9, stav 2, kaže da sam postupak pokreće Senat UCG-a, na sopstvenu inicijativu ili na prijedlog Vijeća organizacione jedinice Univerziteta, pred komisijom koju imenuje Senat, i koja broji pet članova, a koji ne mogu biti u zvanju nižem od zvanja koje ima lice protiv koga je pokrenut postupak²⁵. Postupak se nastavlja kroz ispitivanje činjenica od strane Komisije, koja Senatu dostavlja izvještaj sa ocjenom osnovanosti vođenja postupka za oduzimanje zvanja²⁶. Odluka Senata je konačna i donosi se na osnovu izvještaja Komisije i mišljenja Vijeća organizacione jedinice UCG-a.

Plan integriteta Univerziteta Crne Gore uređuje oblast borbe protiv korupcije na svim nivoima studija. Kad je riječ o plagijatima, u dijelu *Posebne oblasti rizika na UCG-u*, pominju se plagijati u smislu plagiranja seminarских, diplomskih, magistarskih i doktorskih radova. No, u prvoj tački fokus se stavlja na studente na svim nivoima studija koji neadekvatno primjenjuju pravila citiranja i navođenja izvora. Konstatuje se nepostojanje softvera za provjeru ovih radova, kao i činjenica: *Za sada se plagijarstvo reguliše disciplinskim postupkom u okviru fakulteta i Senata.*²⁷ U predloženim mjerama jeste nabavka softvera, ali i mjera koju je CGO odavno inicirao a odnosi se na objavljivanje elektronskih verzija magistarskih i doktorskih radova. U posebnom dijelu se navodi i plagiranje naučnih radova gdje se opet kao problem vidi nepostojanje softvera za provjeru radova, ali i nepostojanje jasne procedure provjere radova! Plan predviđa da Sud časti *utvrđuje odgovornost i izriče mjere za povredu moralnih i profesionalnih načela utvrđenih Etičkim kodeksom UCG*.

---

23 Pravilnik o deponovanju i evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava, član 2 Ministarstvo ekonomije, <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/sr/me/me036sr.pdf>

24 Pravila postupka izbora u akademska i naučna zvanja br. 08-1784 od 04.09.2014, član 9, stav 1

25 Ibid, član 9, stav 3

26 Ibid, član 9, stav 4

27 Plan integriteta UCG, 2016.godine, strana 17.

Jedinstvo institucija u skrivanju problema plagijata

Što se tiče institucionalnog okvira, najviši nivo zaštite je sudski, a dostupan je kako autorima koji se smatraju oštećenima, tako i svim drugim građanima. Ovaj vid zaštite pružaju **sudovi** opšte nadležnosti u Crnoj Gori. Za potrebe pokretanja postupka tužbom potrebno je da je stranka aktivno legitimisana u konkretnom slučaju i da prihvata učešće u parnici kao oštećena strana. Na ovaj postupak primjenjuju se opšta pravila sudskega postupka.

Važan vid institucionalne zaštite trebalo bi biti i **Državno tužilaštvo**, a postupak može da pokrene bilo oštećena strana ili treća lica koja imaju sumnje da je učinjeno djelo plagiranja, podnošenjem krivične prijave nadležnom tužilaštvu. Krivična prijava je neformalan akt koji može da sadrži samo najosnovnije podatke kojima pojedinac ili organizacija raspolaže, a može se dopuniti svim podacima koji su im dostupni i time olakšati posao tužilaštva. Dosadašnja praksa je pokazala da je Državno tužilaštvo nezainteresovano da se aktivno i posvećeno bavi procesuiranjem ovih krivičnih djela. No, nedavno je tužilac Vukas Radonjić javnost upoznao, putem medija, «*da je u svim većim tužilaštvima, pa tako i Osnovnom tužilaštvu u Podgorici iz kojeg dolazim, određen državni tužilac koji će pohađati specijalne obuke radi otkrivanja ovih krivičnih djela protiv intelektualne svojine. Samim tim, ja sam u ime tužilaštva u Podgorici pohađao obuke, i dalje se stručno usavršavam. Poseban oblik tog usavršavanja je vezan za ova krivična djela. To je samo, u stvari, jedan pokazatelj šta tužilaštvo radi kako bi i tim krivičnim djelima stao na put, a svakako saradnja tužilaštva sa drugim državnim organima, prije svega sa policijom, odgovarajućim inspekcijskim, carinskim organima, visokim ustanovama obrazovanja i eventualno Zavodom za intelektualnu svojinu je neophodna da bi se istražila ova krivična djela i da bi se efektno procesuirala*».²⁸ Međutim, čini se da ova infomacija nije u cijelosti tačna. U Vrhovnom državnom tužilaštvu ne raspolažu centralizovanim podacima²⁹, a od 13 osnovnih tužilaštava CGO je dobio odgovore od 11– iz Plava, Berana, Cetinja, Bara, Herceg Novog, Pljevalja, Rožaja, Nikšića, Kolašina, Kotora i Ulcinja - sa obaviještenjem da niko od tužilaca u njihovom tužilaštvu nije posebno imenovan da se bavi krivičnim djelima vezanim za povredu moralnih prava autora i interpretatora iz čl. 233 Krivičnog zakonika Crne Gore, kao i vezanih krivičnih djela koja se popularno označavaju plagijarizmom.³⁰ Izuzetak je ODT Podgorica, za koje je CGO dobio informaciju da se ovim pitanjem bave tužiocu Vukas Radonjić i Miroslav Turković.

Na univerzitetskom nivou mogu se, takođe, iskoristiti nadležna tijela, a fokus ćemo staviti na **Univerzitet Crne Gore (UCG)** i procedure koje postoje na UCG. Ova institucija, odnosno organi UCG, u proteklih šest godina nijesu podnijeli niti jednu krivičnu prijavu po osnovu sumnje za ugrožavanje autorskog rada, a rektorat UCG ne posjeduje informacije da li su organizacione jedinice ili pojedinci sa UCG podnosili krivične prijave po ovom osnovu.³¹

Članom 102. Statuta UCG-a postavljen je osnov za tretiranje plagijata pred **Senatom**: *Postupak utvrđivanja plagijata sprovodi posebna komisija koju imenuje Senat*³², koja će razmatrati svaki pojedinačan slučaj uz dužno poštovanje prava svih učesnika³³. Nakon okončanja postupka pred ovom

28 Emisija «Reflektor», TV Vijesti, 22.11.2016. godine

29 Odgovor VDT-a br. 136/16 na zahtjev CGO-a za slobodan pristup informacijama od 1.12.2016 koji je CGO uputilo na pojedinačna osnovna državna tužilaštva

30 Odgovori ODT Bar, Plav, Cetinje, Herceg Novi, Berane, Pljevlja, Rožaje, Nikšić, Kolašin, Kotor, Ulcinj i Podgorica na zahtjev CGO-a za slobodan pristup informacijama od 1.12.2016.

31 Odgovor rektorke UCG, Radmire Vojvodić, na zahtjev CGO-a o slobodnom pristupu informacijama, br. 01-1101/1, od 09.05.2016

32 Statut UCG-a, 2015, član 102, stav 3

33 Ibid.

Komisijom, koja je zadužena za utvđivanje svih činjenica, Senat donosi odluku o datom slučaju.

Takođe, normativni okvir UCG-a pozicionira **Sud časti** kao organ kojem se zainteresovana strana može obratiti i podnijeti prijedlog za pokretanje postupka. Način rada, sastav i odlučivanje Suda časti definisan je *Etičkim kodeksom UCG-a* kojim se uređuju i slučajevi u kojima bi ovaj organ trebao da reaguje.

Sud časti čini osam univerzitetskih profesora i jedan predstavnik studenata, koji u svojstvu članova tog tijela donose odluke po prijedlozima zainteresovanih strana. Mandat članova Suda je tri godine za redovne članove Suda, dok se predstavnik studenata bira na period od jedne godine. Iz reda članova Suda časti, koji su pripadnici akademskog osoblja, bira se predsjednik Suda čije su nadležnosti uređene Etičkim kodeksom, a što podrazumijeva *sazivanje sjednica Suda, predsjedavanje sjednicama i obavljanje drugih poslova utvrđenih ovim Etičkim kodeksom*. *Predsjednik Suda za svaki predmet određuje sastav prvostepenog vijeća od tri člana i drugostepenog vijeća od pet članova.*³⁴ Njegov zamjenik je dužan da u slučaju odsutnosti predsjednika preuzme njegovu ulogu.

Novi Etički kodeks³⁵, donijet 2015. godine, detaljnije obrađuje Sud časti³⁶. Mnoga pitanja postupka koja su u prethodnom Pravilniku zaboravljena su uređena kroz dio u kojem se reguliše postupanje zbog povrede moralnih i profesionalnih načela. Takođe, ustanovljava se nezavisnost Suda i javnost njegovog rada³⁷, ali praktično javnosti nijesu dostupni nikakvi podaci o radu ovog tijela³⁸. Sud može *davati mišljenja o pitanjima od opštег značaja*, koji su predmet Etičkog kodeksa, *na svoju inicijativu ili na prijedlog pripadnika akademske zajednice*, koji se dostavljaju Senatu UCG-a. To ukazuje da i Sud časti ima mogućnost da se oglasi po osnovu pitanja koja pogađaju akademsku zajednicu i koja mogu imati dalekosežne posljedice po studente i njih same, ali takvi slučajevi, na žalost, iako je za njih bilo povoda, nijesu zabilježeni.

Postupak pred Sudom časti započinje davanjem *prijedloga*, čija je sadržina predviđena članom 20 Etičkog kodeksa - *Prijedlog treba da sadrži: naziv Suda, ime i prezime i adresu optuženog, vrijeme, mjesto i način povrede Etičkog kodeksa, činjenice kojima predlagач potkrepljuje svoje navode, ime i prezime, adresu i potpis predlagачa. Nepotpisani prijedlog se ne uzima na razmatranje*. Takođe, prijedlog se podnosi od strane lica koja se smatraju aktivno legitimisanim za pokretanje i učestvovanje u tom postupku a to su sva lica koja smatraju da je neko od članova akademskog osoblja ili studenata Univerziteta *povrijedio moralna i profesionalna načela utvrđenim Etičkim kodeksom Univerziteta Crne Gore*³⁹. U cilju konkretizacije ove grupe lica u Etičkom kodeksu stoji da to može biti *svako punoljetno fizičko lice ili organ pravnog lica, odnosno jedinice u njegovom sastavu*⁴⁰.

Postupak je dvostopen. U prethodnom postupku predsjednik Suda časti razmatra prijedloge i ocjenjuje da li prijedlog zadovoljava uslove za pokretanje postupka i u slučaju da ne uspije da

34 Etički kodeks UCG, Bilten UCG, br. 343/15, član 16

35 Bilten UCG, br. 343/15

36 Stupanjem na snagu novog Etičkog kodeksa UCG van snage su stavljeni Kodeks akademske etike iz 2004. godine, *Pravilnik o radu Suda časti iz 2004. godine*, *Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o Sudu časti iz 2005. godine*.

37 Etički kodeks UCG, Bilten UCG, br. 343/15, član 13: *Rad Suda je javan, osim ako sud odluči da postoje razlozi za isključenje javnosti*.

38 <http://www.ucg.ac.me/me/o-univerzitetu/tijela/sud-casti>

39 Ibid, član 8.

40 Ibid, član 19

identificuje moralne aspekte djela ili stanja povodom kojeg je prijedlog podnijet⁴¹ obustavlja postupak. U prvom stepenu o prijedlogu odlučuju tri člana Suda časti - predsjednik i dva člana. Ukoliko oni zaključe da je prijedlog nepotpun ili nerazumljiv vraća se podnosiocu na dopunu u predviđenom zakonskom roku, nakon čijeg isteka prijedlog neće biti razmatran. Prijedlog se, nakon što se utvrdi da je uredno podnijet, prosljeđuje optuženom koji u utvrđenom roku treba da da odgovor. Sljedeći korak je rasprava koja, po pravilu, podrazumijeva jedno ročište, na kojoj stranke nijesu obavezne da prisustvuju. Raspravu vodi predsjednik Suda, koji se mora starati da sve činjenice i dokazi, kao i okolnosti koje su od značaja za donošenje odluke, budu iznijete kako prilikom iznošenja navoda predлагаča i optuženog tako i u toku cijelog postupka. Predsjednik ima pravo da prvi postavlja pitanja nakon čega slijede i pitanja članova vijeća. Po okončanju ispitivanja, predsjednik daje završnu riječ objema strankama, zatim se članovi vijeća povlače i donose odluku, koja može biti oslobađanje od optužbe ili utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera predviđenih Etičkim kodeksom. Odluke se donose prostom većinom glasova ukupnog broja članova Suda, odnosno vijeća⁴².

Sankcije predviđene Etičkim kodeksom su prilično blage, ali i takve Sud časti gotovo ne primjenjuje, posebno u dijelu uvođenja suda javnosti, kako kao mehanizma prevencije, tako i kod javne osude kao sankcije.

Dakle, mjere koje predviđa Etički kodeks su sljedeće:

- a) javna opomena;
- b) javna osuda, sa objavljivanjem na sjednici Senata Univerziteta;
- c) javna osuda, sa objavljivanjem u "Biltenu Univerziteta Crne Gore"⁴³

Ukoliko neka od stranaka u postupku nije zadovoljna prvostepenom odlukom, ima pravo, u roku od osam dana, da uloži prigovor. Po prigovoru u drugom stepenu odlučuje pet članova, koji ne smiju biti članovi koji su zasijedali u prvom stepenu i koji rješavaju po prigovoru, po pravilu, bez rasprave. Posebno su izdvojeni slučajevi u kojima je rasprava predviđena a to je: *Kada ocijeni da je radi razjašnjenja činjenica i pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja potrebno da se u drugostepenom postupku ponovo izvedu svi ili samo neki od već izvedenih dokaza pred prvostepenim vijećem, drugostepeno vijeće će održati raspravu.⁴⁴* Ukoliko drugostepeno vijeće usvoji prigovor, preostaju mu dvije opcije i to **da ukine pobijanu odluku ili da je preinači**, a ukoliko postoji osnov za neku drugu vrstu odgovornosti može **uputiti inicijativu nadležnom organu**. Jedna od obaveza Suda časti, jeste i vođenje uredne evidencije izrečenih mjera za lica koja su povrijedila Etički kodeks.

Trenutni sastav Suda časti je uređen Odlukom Senata Univerziteta Crne Gore iz 2015. godine i sačinjavaju ga:

1. Prof. dr Dražen Cerović, Pravni fakultet
2. Prof. dr Filip Vukmirović, Medicinski fakultet

---

41 Ibid, član 21.

42 Ibid, član 17.

43 Ibid, član 11.

44 Ibid, član 33.

3. Prof. dr Miroslav Kezunović, Fakultet za sport i fizičko vaspitanje
4. Doc. dr Srđan Kadić, Prirodno-matematički fakultet
5. Prof. mr Žana Lekić, Muzička akademija
6. Prof. dr Aleksandra Banjević, Filozofski fakultet
7. Doc. dr Milovan Radulović, Elektrotehnički fakultet
8. Prof. dr Marina Rakočević, Građevinski fakulteta
Član Suda časti izabran od strane Studentskog parlamenta
9. Milan Tomić, student Pravnog fakulteta⁴⁵

Naravno, da bi ovaj sistem zaživio trebalo bi više insistirati na akademskoj/naučnoj čestitosti, koja je najučinkovitija brana između onih koji plagiraju rade i onih koji koriste svoje znanje i kapacitete da se bave naučno-istraživačkim radom. Međutim, taj koncept u Crnoj Gori još nije zaživio, a tu vrstu svijesti nemaju ni sami članovi Suda časti. Upravo uvid u Godišnji izvještaj Suda časti za period od 04. maja 2015. godine do 01. septembra 2016. godine to potkrijepljuje. U tom periodu, Sud časti je održao devet sjednica, od čega jednu konstitutivnu i četiri redovne u 2015. godini, i četiri sjednice u 2016. godini. Postupci koji su vođeni pred njim su dugotrajni i neefikasni u smislu rješenja spora, a i nerijetko kontraverzni, čime se ovaj Sud kao institucija obesmišljava od onih koji ga vode. Konačno, na sajtu UCG nije moguće naći informacije o sjednicama Suda časti, odlukama itd. pa njegov rad ostaje skriven od javnosti suprotno odredbama Etičkog kodeksa po kojem je ustanovljen, a s obzirom da se radi o tijelu UCG doprinosi ukupnoj netransparentnosti samog UCG.

Crnogorska praksa – «viši» interesи iznad procesuiranja plagijata

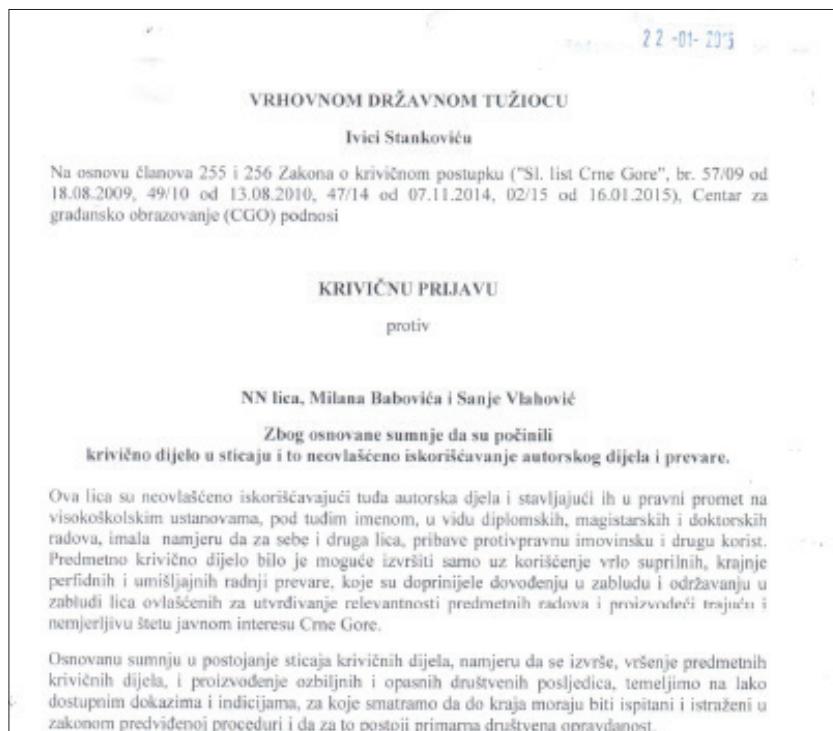
Slučaj Sanje Vlahović

Kršenje načela akademске etike je dovoljno loše kad dolazi od člana akademске zajednice, ali kad je taj član akademске zajednice istovremeno i visoki državni zvaničnik onda čitav problem dobija i šire razmjere. Takav je primjer sada bivše ministarke nauke u Vladi Crne Gore, ali i dalje javne funkcijerke odnosno poslanice u Skupštini Crne Gore i profesorke na Univerzitetu Mediteran – Sanje Vlahović.⁴⁶

Mediji su objavili tokom septembra 2014.godine seriju tekstova⁴⁷ u kojima je argumentovano izvješteno da je Vlahović plagirala svoj naučni rad. Iako ima mogućnost da postupa proaktivno, Tužilaštvo to nije učinilo u ovom slučaju. Čutala je i akademска zajednica.

Obrađujući slučaj Sanje Vlahović, Centar za građansko obrazovanje (CGO) je konstatovao da postoji dovoljno materijala koji treba dalje procesuirati, pa je u januaru 2015.godine podnio Krivičnu prijavu protiv NN lica, Milana Babovića⁴⁸ i Sanje Vlahović Vrhovnom državnom tužiocu i Osnovnom državnom tužiocu (ODT), zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo u sticaju i to neovlašćeno iskorišćavanje autorskog djela i prevare.

U krivičnoj prijavi je, između ostalog, navedeno: *Osnovanu sumnju u postojanje sticaja krivičnih djela, namjeru da se izvrše, vršenje predmetnih krivičnih djela, i proizvodjenje ozbiljnih i opasnih društvenih posljedica, temeljimo na lako dostupnim dokazima i indicijama, za koje smatramo da do kraja moraju biti ispitani i istraženi u zakonom predviđenoj proceduri i da za to postoji primarna društvena opravdanost.*

Izvod iz krivične prijave koju je CGO podnio 22.01.2015.godine

⁴⁶ Sanja Vlahović je bila ministarka nauke u Vladi Crne Gore 2012 – 2016, odnosno do 28.11.2016, kada je nakon parlamentarnih izbora u Skupštini Crne Gore izabrana nova Vlada. Poslanica je vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS) u Skupštini Crne Gore i članica Glavnog odbora DPS-a.

⁴⁷ <http://www.vijesti.me/vijesti/vlahovic-obmanula-naucnu-zajednicu-naucni-rad-nije-objavljen-795516>, <http://www.vijesti.me/vijesti/vlahovic-prepisala-23-rada-od-stranih-autora-795672>

⁴⁸ Slučajevi Milana Babovića i NN lica su elaborirani u narednim potpoglavljima

U konkretnom slučaju, profesor Dimitrios Buhalis, sa Vestminsterskog univerziteta, u Velikoj Britaniji, javno je potvrdio da je Vlahović plagirala⁴⁹ njegov rad “Marketing the Competitive Destination of the Future Destinations Integrated Experience for Tourists”, iz 2000.godine, za potrebe svog rada “Destination’s Competitivness in Modern Tourism”.

“

Očekivalo bi se da ministarka nauke bude etična i stručna, posebno imajući u vidu da njen akademski kredibilitet predstavlja integralni dio njene pozicije i takođe kad je ona ministarka nauke! Intelektualna krađa ideja i teorija je neprihvatljiva u modernom društvu i neprimjenljiva u situaciji kada se mnoge ideje dijele u međunarodnoj zajednici. Prestupnici samo štete sebi pokazujući da nijesu oni sami nijesu sposobni da razviju svoje ideje i da treba da kradu od drugih,
prof. Dimitrios Buhalis

”

Dodatno, postoji osnovana sumnja da je Vlahović, za iste potrebe, plagirala i troje rumunskih autora - Ramona Gruescu, Roxana Nanu i Georghe Pirvu, odnosno njihov rad “Destination competitiveness: a framework for future research” iz 2009. godine. Navedeni rad je Vlahović predstavila na naučnom skupu u maju 2010.godine u Opatiji, u Hrvatskoj⁵⁰, a isti je bio i osnov za njen izbor u zvanje vanredne profesorke na Univerzitetu Mediteran.⁵¹

Na primjeru ova dva odlomka ilustrativno se može vidjeti razmjera plagiranog teksta, a što je dokazano i na matičnom Univerzitetu Mediteran, o čemu je javno govorio prof. Milenko Popović, nekadašnji član Senata koji je upravo zbog ovog slučaja dao ostavku na svoje članstvo u tom tijelu. «...Mi smo tada, na toj sednici, formirali Komisiju, dali nalog, da tako kažem, IT stručnjacima sa našeg Univerziteta da tu stvar ispitaju. Oni su ispitali. Ispostavilo se da je 63% prepisano. I to onako kao ponjave, ne pomalo i ne ideje, nego copy-paste. Takođe smo na jednom veb sajtu čija se usluga plaća, čekirali to, isto je 63% dokazano, ne citiranjem, ne prepričavanjem, nego copy-paste, prosto na najbrutalniji mogući i na najdrskiji mogući način... Naši IT stručnjaci koji su to otkrili, oni su bili pozvani na razgovor kod izvršne direktorice našeg Univerziteta, i njima je doslovno rečeno da se to nije desilo, da oni ništa nisu pronašli.» Na pitanje ko je bila izvršna direktorka u tom trenutku, Popović je odgovorio: «Bila je Manolina Bašović koja više nije koliko ja znam, jer ja sam, osim s nastavnicima od tada pa do sada apsolutno nemam nikakve veze sa upravom. Ja sam doslovno tamo kao privatni preduzetnik. I oni mene bojkotuju i ja njih bojkotujem. Tamo doslovno radim kao privatni preduzetnik, profesor, koji dolazi u učionicu, odlazi iz učionice i ide kući. To je jedna situacija prilično kompromitujuća za Univerzitet. Ja ne znam kakva je sada situacija, da li su ljudi iz Upravnog odbora, koliko su oni involuirani u to, ali ja znam da je izvršna direktorka odradila taj prljavi deo posla, da tako kažem... »⁵²

49 Blog prof. Buhala - <http://buhalis.blogspot.com/2014/11/plagiarism-of-my-article-by-dr-sanja.html>

50 <http://connection.ebscohost.com/c/articles/53067183/destinations-competitiveness-modern-tourism>

51 Bilten Univerziteta Mediteran, br. 24, maj 2011. godine, <http://unimediteran.net/fajlovi/bilteni/24.pdf>

52 Emisija «Reflektor», TV Vijesti 22.11.2016.godine

“

Ja ne znam šta može biti veći kriminal u tom domenu kad imate 63% teksta copy-paste, bez ikakvog prepričavanja, bez ikakvog je li, korigovanja i tako, uklanjanja tragova itd.

Prof. Milenko Popović

”

7/1/fulltext.pdf

8 Google

Сети Suggested Sites Web Slice Gallery

8 од 30 Аутоматско увељичавање

Classifying travel behavior and segmentation becomes increasingly more difficult as modern travelers combine pleasure with business, in order to take time and cost advantage. There are therefore endless variations between the two principle classifications of travel activities, i.e. business and leisure trips. However, leisure trips may include elements, characteristics and motivations of business travel and vice versa. Incentive travelling, extended conference stays and business meetings during leisure travel makes the distinction between the two categories increasingly blurred. Nevertheless the two principle categories are fairly identifiable and they are treated differently in this text for simplifying the concepts and marketing responses.

Business trips are fairly inflexible and it is often difficult for travelers to select their destinations. Business travel, often referred to as MICE (Meetings-Incentives-Conferences-Exhibitions), is normally determined by business opportunities and involvement of the traveler with organisations at the destination. Perhaps more flexibility can be exercised by travelers attending optional meetings, which provide benefits but are not strictly essential to their business such as conferences, exhibitions, incentives, familiarization trips etc (Davidson 1994). Even though business tourism is much more restricted in terms of choice, destinations providing a high degree of efficiency and safety, as well as elegance and leisure opportunities tend to be preferred for conferences and incentive travel. Business travel is seasonal, as people do not generally travel less during the holiday seasons, i.e. summer months and public holidays. Nevertheless, business tourism provide much higher revenue for enterprises as consumers are willing to pay more for their inflexible schedules and also destinations can increase their multiplier effects as some particular forms of business tourism use a much greater spectrum of local services than leisure tourism. Convenient transportation connections with major cities around the world, smooth arrangements at the destination and adequate provision of business related amenities are therefore very important. Urban destinations in developed countries with strong economic activity and vibrant markets tend to receive the majority of business traffic, as a result of the business meetings taking place locally. The location of meeting partners, host organisations, as well as company policy may determine the selection of destinations for business travel. In addition, corporate rates, membership of loyalty clubs (i.e. frequent flyer or frequent guest) as well as the availability of service providers are some additional criteria used to identify suitable destinations and service providers for the MICE market (O'Brien, 1998; BTA, 1999; Vlitos-Rowe, 1994).

Leisure travelers, on the other hand, use a much more complex set of criteria in selecting their destination. They have a much higher price elasticity and therefore, price is a key element in the decision making process (Gilbert, 1991 and 1993; Swarbrooke and Horner, 1999; Goodall, 1988 and 1991; Mayo and Jarvis, 1981). In addition, leisure travelers are often time sensitive as families with children cannot travel during school time, creating the seasonality problem for the industry. However, different market segments have dissimilar seasonality patterns. For example, pensioners and elderly people tend to travel during the low season to benefit from discounts, whilst Scandinavian tourists tend to stay home during the summer months in order to enjoy the weather. School children and

Izvod iz teksta Dimitriса Buhalisa, "Marketing the Competitive Destination of the Future Destinations integrated Experience for Tourists"⁵³

Classifying travel behavior and segmentation becomes increasingly more difficult as modern travelers combine pleasure with business, in order to take time and cost advantage. There are therefore endless variations between the two principle classifications of travel activities, i.e. business and leisure trips. However, leisure trips may include elements, characteristics and motivations of business travel and vice versa, Incentive traveling, extended conference stays and a business meeting during leisure

1333

Tourism & Hospitality Management 2010, Conference Proceedings
S. Vlahović: DESTINATIONS' COMPETITIVENESS IN MODERN TOURISM, pp. 1332-1343

travel makes the distinction between the two categories increasingly blurred. Nevertheless the two principle categories are fairly identifiable and they are treated differently in this text for simplifying the concepts and marketing responses.

Business trips are fairly inflexible and it is often difficult for travelers to select their destinations. Business travel, often referred to as MICE (Meetings-Incentives-Conferences-Exhibitions), is normally determined by business opportunities and involvement of the traveler with organizations at the destination. Perhaps more flexibility can be exercised by travelers attending optional meetings, which provide benefits but are not strictly essential to their business such as conferences, exhibitions, incentives, familiarization trips etc. Even though business tourism is much more restricted in terms of choice, destinations providing a high degree of efficiency and safety, as well as elegance and leisure opportunities tend to be preferred for conferences and incentive travel.

Business travel is seasonal, as people do not generally travel less during the holiday seasons, i.e. summer months and public holidays. Business tourism provide much higher revenue for enterprises as consumers are willing to pay more for their inflexible schedules and also destinations can increase their multiplier effects as some particular forms of business tourism use a much greater spectrum of local services than leisure tourism. Convenient transportation connections with major cities around the world, smooth arrangements at the destination and adequate provision of business related amenities are therefore very important. Urban destinations in developed countries with strong economic activity and vibrant markets tend to receive the majority of business traffic, as a result of the business meetings taking place locally. The location of meeting partners, host organizations, as well as company policy may determine the selection of destinations for business travel.¹

Leisure travelers, on the other hand, use a much more complex set of criteria in selecting their destination. They have a much higher price elasticity and therefore, price is a key element in the decision making process. In addition, leisure travelers are often time sensitive as families with children cannot travel during school time, creating the seasonality problem for the industry. However, different market segments have dissimilar seasonality patterns. For example, pensioners and elderly people tend to travel during the low season to benefit from discounts, whilst Scandinavian tourists tend to stay home during the summer months in order to enjoy the weather. School children and University students go on field research trips or excursions during the low season. Therefore, destinations have to identify the seasonality patterns of their various markets and attract compatible segments, which will enable them to maximize their total yield. It is also important to understand other factors that influence the decision of consumers to purchase. The social status and peer groups of consumers often influence what is acceptable and desirable as a destination. Travel intermediaries also play a significant role in determining the destination decision of consumers by using a wide range of promotional techniques and often channeling travelers to destinations and principals who offer higher remuneration for them. This will also enable destinations to manage their resources according and attract the right market segments in order to optimize their impacts.

¹ Philip Scranton and Janet F. Davidsen, eds. *The Business of Tourism: Place, Faith, and History: Hegley Perspectives on Business and Culture*. Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press, 2007.

1334

Izvod iz teksta Sanje Vlahović, "Destinations and competitiveness in modern tourism"⁵⁴

Naime, krajem 2014. godine, bivši rektor Univerziteta Mediteran, prof. dr Slobodan Backović, pokrenuo je postupak pred Senatom Univerziteta Mediteran. U međuvremenu, izabrano je novo rukovodstvo, a Komisija, osnovana radi provjere autentičnosti rada, koju je vodio dr Srđa Božović konstatovala je da nije postojao zakonski osnov za utvrđivanje plagijata od strane tog Univerziteta⁵⁵, uprkos činjenici da je Zakon o visokom obrazovanju eksplicitan i uređuje ovu oblast na način da ostavlja autonomiju univerzitetima da se sami bave pitanjem utvrđivanja plagijata⁵⁶. Postupak je obilježio niz kontraverzi, kao i posvećenost samog rukovodstva da ovaj slučaj što prije sakrije pod tepih bez utvrđivanja odgovornosti čime je ozbiljno narušen i kredibilitet ove visokoškolske ustanove.⁵⁷

Krivična prijava CGO-a bila je razmatrana u ODT-u gotovo osam mjeseci, a nadležni tužilac Vukas Radonjić je radi dopune dokumentacije više puta kontaktirao CGO, i CGO je uredno podnosi sve što je posjedovao od tražene dokumentacije. Prijava je odbačena jer je po ocjeni tužioca «*nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja*»⁵⁸, a o čemu je CGO dobio obavještenje tužioca krajem avgusta 2015. CGO je iskoristio odredbe Zakonika o krivičnom postupku i podnio Višem tužilaštvu *Pritužbu za preispitivanje Rješenja o odbacivanju krivične prijave*, naglašavajući da nema govora o zastarjelosti ovog krivičnog djela a samim tim ne može doći do zakonitog odbacivanja krivične prijave, jer u navedenom slučaju, po tumačenju pravnog tima CGO-a moguće su samo dvije situacije: *da se radi o produženom krivičnom djelu, ili o novom krivičnom djelu, zbog kontinuiranog korišćenja predmetnog rada kao reference za izbore u naučna zvanja i u druge svrhe*.⁵⁹ Poslije dva mjeseca, u oktobru 2015. godine, odlukom zamjenice Višeg držanog tužioca Olivere Ražnatović predmet je vraćen na ponovno odlučivanje ODT-u uz ocjenu da je «*predmetno rješenje zasnovano na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju u pogledu utvrđivanja vremena nastupanja zastarelosti krivičnog gonjenja*».

---

55 <http://www.vijesti.me/vijesti/univerzitet-mediteran-nema-pravnog-osnova-za-provjeru-plagijata-vlahovic-i-babovic-811703>

56 Predsjednik Komisije bio je dr Srđa Božović, a članovi dr Savo Marković, dr Jelena Žugić, dr Dragoljub Janković i dr Silvana Đurašević.

57 Nedjeljni Monitor, http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=6096:posuivanje-tue-pameti-plagiraj-bie-ministar&Itemid=5494, 19.06.2015. godine

58 Akt ODT, kt. Br 262/15, od 21.08.2016. godine

59 Odluka ODT nezakonita i neprofesionalna - <http://cgo-cce.org/2015/08/26/odluka-odt-nezakonita-i-neprofesionalna/#.WFPqTiMrLfY>, Da li crnogorsko Tužilaštvo smije da procesuira visoke državne funkcionere? - <http://cgo-cce.org/2015/08/27/da-li-crnogorsko-tuzilastvo-smije-da-procesuira-visoke-drzavne-funkcionere/#.WFPqcyMrLfY>

CRNA GORA
VIŠE DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
Ktr.br. 888/15
Podgorica, 02. oktobar 2015. godine
OR/OR

CENTAR ZA GRADANSKO OBRAZOVANJE
-izvršni direktor Daliborka Uljarević-

PODGORICA
ul. Njegoševa br. 36/I

Povodom Vaše pritužbe podnijete Višem državnom tužilaštvu u Podgorici od 25.08.2015. godine sa dopunom od 27.08.2015. godine, kojom se zahtijeva preispitivanje rješenja Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Kt.br. 262/15 od 21.08.2015. godine o odbacivanju krivične prijave protiv Sanje Vlahović zbog krivičnog djela - povreda moralnih prava autora i interpretatora iz člana 243 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, obavještavam Vas da je ovaj tužilac, nakon izvršenog uvida u spise predmeta Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Kt.br. 262/15, utvrdio da je predmetno rješenje zasnovano na nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju u pogledu utvrđivanja vremena nastupanja zastarelosti krivičnog gonjenja i naložio Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici da utvrdi sve činjenice relevantne za donošenje pravilne i zakonite odluke u predmetnoj krivično pravnoj stvari, a nakon toga doneće meritornu odluku.

Rješenje Višeg državnog tužilaštva od 2.10.2015. godine po pritužbi CGO-a

Nakon gotovo četiri mjeseca, osnovni državni tužilac donosi novo, ali istovjetno rješenje o odbačaju krivične prijave.

CRNA GORA
OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
U PODGORICI
Kt br.262/15
Podgorica, 12. januar 2016.godine
VR/VR

NEVLADINA ORGANIZACIJA „CENTAR ZA GRADANSKO OBRAZOVANJE“
izvršni direktor Daliborka Uljarević

PODGORICA
Njegoševa 36/I

Osnovom čl.271 st.2 Zakonika o krivičnom postupku, obavještavate se da je rješenjem ovog tužilaštva Kt br.262/15, od 12.01.2016.godine, odbačena krivična prijava koju ste, dana 23.01.2015.godine, podnijeli protiv Sanje Vlahović iz Bara, zbog krivičnog djela povreda moralnih prava autora i interpretatora iz čl.233 st.1 Krivičnog zakonika, jer je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja.

Upoznajem i da, kao podnositelj krivične prijave, jer su oštećeni nepoznati, imate pravo da, u roku od osam dana od dana prijema ovog obavještenja, Višem državnom tužilaštvu u Podgorici podnesete pritužbu za preispitivanje rješenja o odbacivanju krivične prijave, u skladu sa čl.271a st.1 u vezi čl.271 st.2 Zakonika o krivičnom postupku.

ZAMJENIK DRŽAVNOG TUŽIOCA
Vukas Radonjić

Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva od 12.11.2016.godine

CGO je ponovo uložio Pritužbu Višem državnom tužilaštvu u kojoj je iznova argumentovano iznio činjenice da se radi o krivičnom djelu u produženom trajanju, što znači da lice koje je navedeno u krivičnoj prijavi i dalje stiče koristi od plagiranog rada, a za što je podnio i dokaze, uz napomenu da ne može biti zastare u tom slučaju. Državna tužiteljka Olivera Ražnatović donosi rješenje potpuno suprotno prethodnom koje je sama potpisala prije pet mjeseci a potvrđujući stanovište ODT-a.

CRNA GORA
VIŠE DRŽAVNO TUŽILAŠTVO
 Ktr.br. 888/15
 Podgorica, 15. februar 2016. godine
 OR

CENTAR ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE
 -izvršni direktor Dafiborka Uljarević-

PODGORICA
 ul. Njegoševa br. 36/1

Povodom Vaše pritužbe podnijete Višem državnom tužilaštvu u Podgorici dana 21.01.2016. godine, kojom se zahtijeva preispitivanje rješenja Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Kt.br. 262/15 od 12.01.2016 godine o odbacivanju krivične prijave protiv Sanje Vlahović boga krivičnog djela - povreda moralnih prava autora i interpretatora iz člana 233 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, obavještavam Vas da je ovaj tužilac postupajući po navedenoj pritužbi ocijenio da je odluka Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici da je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja donijeta u skladu sa zakonom.

Iz pisa predmeta proizlazili da je Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici utvrdilo da je prijavljena Vlahović, naučni rad „Destinations competitiveness in modern tourism“, za koji se u prijavi navodi da je plagijat, objavila u periodu od 6. do 8.05.2010 godine na međunarodnom kongresu održanom u Opatiji, u Republiци Hrvatskoj. Ova radnja, u formalno pravnom smislu, predstavlja radnju izvršenja krivičnog djela – povreda moralnih prava autora i interpretatora iz člana 233 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, za koje djelo se ima smatrati da je tada i nastupila štetna posljedica, od kada, shodno članu 125 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, zastarjevanje krivičnog gonjenja počinje da teče.

Takođe je Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici, u skladu sa uputstvom Višeg državnog tužilaštva u Podgorici, datog u postupku preispitivanja ranijeg rješenja o odbacivanju krivične prijave, utvrdilo da je druga radnja, koja u formalno – pravnom smislu predstavlja radnju izvršenja predmetnog krivičnog djela, preduzeta dana 22. i 25.04.2011.godine, kada je od strane komisije Senata Univerzitetu „Mediteran“ vršeno ocjenjivanje i bodovanje navedenog naučnog rada prijavljene u postupku njenog izbora u

akademsko zvanju vanredni profesor, za koje djelo se ima smatrati da je preduzimanjem te radnje nastupila štetna posljedica, od kada, shodno članu 125 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, zastarjevanje krivičnog gonjenja počinje da teče, pa je Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici ocijenilo da je protekom roka od tri godine, shodno članu 124 stav 1 tačka 6 Krivičnog zakonika Crne Gore, nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja.

U podnijetoj pritužbi citirane su odredba člana 125 stav 5 Krivičnog zakonika Crne Gore kojom je propisano „zastarjevanje se prekida i kad učinilac u vrijeme dok teče rok zastarjelosti učini isto tako teško ili teže krivično djelo“ i odredba člana 125 stav 6 Krivičnog zakonika Crne Gore kojom je propisano „svakim prekidom zastarjevanje počinje ponovo da teče.“

Prijevoditi citiranih odredbi Krivičnog zakonika u odnosu na prvu radnju izvršenja preduzetu 06. do 08. 05.2010.godine, zastarjevanje počinje da teče od dana preduzete radnje izvršenja, odnosno nastupanja posljedice, a prekida se 25.04.2011.godine, kada je preduzeta druga radnja izvršenja, kada je vršeno ocjenjivanje i bodovanje prijavljene prilikom izbora za zvanje vanredni profesor, kada zastarjevanje ponovo počinje da teće i protekom roka od tri godine, tj. dana 25.04.2014. godine u svakom slučaju je nastupila relativna zastarjelost krivičnog gonjenja.

U pogledu odredbe člana 125 stav 4 Krivičnog zakonika Crne Gore, kojom je propisano „zastarjevanje se prekida svakom procesom radnjom koja se preduzima radi otkrivanja i gonjenja učinjoca zbog učinjenog krivičnog djela“ ukazujem da je krivična prijava podnijeta dana 23.01.2015.godine, dakle, nakon što je nastupila relativna zastarjelost krivičnog gonjenja, sa kojih razloga se preduzimanjem procesnih radnji od strane nadležnog organa, nakon podnošenja krivične prijave, odnosno nastupanja relativne zastarjelosti krivičnog gonjenja, ne može prekinuti zastarjevanje, niti je prema zakonskim rješenjima bila moguća primjena citirane odredbe Krivičnog zakonika Crne Gore, jer se zastarjelost može prekinuti samo u slučaju da su procesne radnje preduzete prije nastupanja relativne zastarjelosti krivičnog gonjenja.

Drugo rješenje istog višeg državnog tužioca od 15.02.2016. godine

Tako je Tužilaštvo zatvorilo zakonske mogućnosti procesuiranja ovog slučaja, ali i svojom pogrešnom i društveno štetnom interpretacijom poslalo poruku da svi oni koji plagiraju rad, iako od istog stišu kontinuiranu korist, neće nakon protoka vremena od tri godine biti procesuirani. Takođe, iako je slučaj bio u proceduri Tužilaštva duže od godinu dana nije se odmaklo dalje od utvrđivanja rokova, a što je radnja za koju je realno potrebno par sati. Interesantno je i da Tužilaštvo ni u jednom svom dopisu nije negiralo postojanje krivičnog djela, a u svojim izjavama i dopisima bilo je kontradiktorno. Naime, u posljednjem odbačaju tužioca Radonjića, između ostalog stoji, da su «*oštećeni nepoznati*», a u TV emisiji u kojoj je na ovu temu gostovao isti je izjavio da Tužilaštvo nije ulazio u *utvrđivanje ničeg sem svoje stvarne i mjesne nadležnosti i rokova*. Ostalo je nejasno zašto je za utvrđivanje ovih bazičnih činjenica koja su bile jasno navedene i u samoj prijavi bilo potrebno čak osam mjeseci. Konačno, sve ovo potvrđuje da u crnogorskom Tužilaštву ne postoji ni volja ni profesionalnost ni integritet tužilaca da se ovakvi slučajevi rješavaju na adekvatan način i da se pokaže da pred zakonom nema povlašćenih nezavisno kojoj političkoj strukturi pripadaju.

Slučaj Milana Babovića

Slučaj funkcionera vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS) Milana Babovića, paralelno je obrađivan sa slučajem Vlahović. U medijima je otvoren u avgustu 2014.godine⁶⁰, i to prvo na bazi osnovane sumnje da je Babović plagirao kolumnе koje je objavljivao u medijima, a zatim i da je plagirao magistarski rad. U to vrijeme, pored partijske funkcije, Babović je imao i akademsku poziciju, odnosno bio je saradnik u nastavi na Univerzitetu Mediteran.

S obzirom da ni u ovom slučaju institucije nijesu reagovale proaktivno, a što im je zakonska obaveza posebno imajući u vidu javnu pažnju koju je ovaj slučaj zaokupio, CGO je podnio objedinjenu krivičnu prijavu protiv Vlahović, Babović i NN lica.

Dalje, dostavljamo izvode iz dnevne novine "Dan" od 30. avgusta 2014. godine, gdje se u tekstu na strani 3, pod naslovom "Funkcioner DPS-a plagirao tekst kolege iz Srbije", iskazuje sumnja u nezakonito iškorišćavanje tuđeg autorskog djela, u konkretnom slučaju teksta autora Mikija Vidakovića, državljanina Republike Srbije, pod naslovom "Pismo izbornom kandidatu", od strane Milana Babovića, državljanina Crne Gore. Dostavljamo i izvod iz dnevne novine "Dan" od 4. septembra 2014. godine, gdje se u tekstu "Plagirao i magistarski rad" mogu naći osnovni sumnje da je Milan Babović, titulu magistra ostvario prepisujući, bitan dio rada, od Petra Martinovića.

Izvod iz krivične prijave koju je CGO podnio 22.01.2015.godine

Preciznije, Babović je plagirao rad Petra Martinovića koji je magistrirao na Univerzitetu u Ljubljani 2003.godine, sa temom „Turistički proizvod Crne Gore i strateški pravci njegovog razvoja“ za magistarski rad pod nazivom „Uticaj kapitalnih investicija na razvoj turističke privrede u Crnoj Gori“, koji je odbranio na Univerzitetu Mediteran 2011.godine, pred Komisijom u sastavu: mentor Baboviću bio je prof. Miro Blečić, a Komisiju za odbranu rada činili su prof. dr Darko Lacmanović i Silvana Đurašević⁶¹. Prema navodima medija, od 120 strana teze Babović je prepisao u cijelosti 60 strana iz rada Martinovića, a bez ikakvih referenci na isti.⁶²

Dodatno, Babović je potvrdio i pravilo da ako je autor jednom posegnuo za tuđim radom bez adekvatnog citiranja najvjerovaljnije će to ponovo učiniti. Tako je 02.03.2013. godine objavio kolumnu u Dnevnim novinama⁶³ pod nazivom „Pismo predizbornom kandidatu“, a koju je zapravo preuzeo u cijelosti od kolege političara iz Srbije, Mikija Vidakovića, uz izmjenu ekavice u ijekaviku, i par podataka koji su se razlikovali između zemalja a predstavljajući ga kao svoj tekst. Kasnije je utvrđeno da je Babović plagirao još dvije kolumnne, i to pod nazivom „Crna Gora treba da uđe u NATO“, objavljene na sajtu DPS-a, od crnogorske državljanke Ivane Gardašević⁶⁴ i još jednu od Miomira Brkića iz Srbije.⁶⁵

60 Dnevni list Dan, 30.8.2014. godine, «Funkcioner DPS-a plagirao tekst kolege iz Srbije»

61 Dnevni list Dan, 4.9.2014. godine, «Plagirao i magistarski rad»

62 Dnevni list Dan, 4.9.2014. godine, «Plagirao i magistarski rad»

63 Dnevne novine, 2 i 3. 2013. godine, Aktuelno, Stav, <https://issuu.com/dnevne-novine/docs/479>

64 PCNEN, Ivana Gardašević, *Moje viđenje odnosa Crne Gore i NATO-a*, 13.09.2009. godine, <http://www.pcnen.com/portal/2009/04/13/moje-vidjenje-odnosa-crne-gore-i-nato-a/>, <http://www.vijesti.me/vijesti/magistar-i-asistent-novi-plagijat-uzdanice-dps-a-793822>

65 <http://www.vijesti.me/vijesti/funkcioner-dps-a-plagirao-i-magistarski-rad-794413>

Na žalost, i u slučaju Babović, akademski nivo i Tužilaštvo su pali na ispitu.

Shodno najavama tadašnjeg rektora Univerziteta Mediteran Slobodana Backovića⁶⁶, formirana je Stručna komisija za provjeru plagiranja u magistarskom radu *Milana Babovića* u sastavu *dr Ana Stranjančević, mr Andrea Kavarić i mr Mladen Bukilić*⁶⁷. Iz dostupnih informacija, može se zaključiti da Komisija Univerziteta Mediteran praktično nije ni kontrolisala originalnost magistarskog rada Milana Babovića, za koji je Privredni sud naknadno utvrdio da je plagijat. Ostaje upitno i koliko je Komisija uopšte radila. *Budući da se ta komisija sastala svega jednom ili dva puta, nemam šta da komentarišem povodom tog slučaja,* izjavila je za Vijesti jedna od članica Komisije Andrea Kavarić, dok ostali članovi nijesu odgovarali na pitanja novinara.⁶⁸

Kad je riječ o tužilačkom odgovoru, prvo obaviještenje o tom slučaju CGO je dobio osam mjeseci od podnijete prijave a u kojem se navodi da je taj slučaj razdvojen od slučaja Vlahović, odnosno da je formiran poseban krivični predmet Kt br.85/15 i da se radi na prikupljanju informacija. Nakon dodatnih pet mjeseci, Osnovno državno tužilaštvo donosi praktično identično rješenje kao i u slučaju Vlahović, konstatujući da se radi o zastari krivičnog djela.

Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva od 14.01.2016.godine

66 <http://www.vijesti.me/vijesti/babovicu-ponistavaju-magistraturu-794568>

67 <http://www.vijesti.me/vijesti/univerzitet-mediteran-nema-pravnog-osnova-za-provjeru-plagijata-vlahovic-i-babovic-811703>

68 <http://www.vijesti.me/vijesti/babovicev-rad-nije-ni-kontrolisan-909534>

Međutim u slučaju Babovića, autor djela koje je Babović plagirao u pisanju svog magistarskog rada, Petar Martinović, pokrenuo je privatnu tužbu protiv Univerziteta Mediteran i Milana Babovića kako bi sudskim putem zaštitio svoj rad.

Privredni sud Crne Gore je djelimičnom presudom utvrdio da se radi o plagijatu, a oštećeni je, nakon što je donešena ova međupresuda, izjavio da će njegov advokat nastaviti postupak u cilju namirenja materijalne i nematerijalne štete, napominjući da se jedan dio tužbe odnosi i na Univerzitet Mediteran, to jest, na njihovu odgovornost prilikom ocjene originalnosti samog magistarskog rada i kasnijeg daljeg korišćenja plagiranog rada za napredovanje Babovića.⁶⁹

The screenshot shows the official website of the Courts of Montenegro. The header includes the logo of the Courts of Montenegro, the text "SUDOVI CRNE GORE THE COURTS OF MONTENEGRO", a search bar, and navigation links for "Početna", "Aktuelnosti" (which is highlighted in yellow), and "Kontakt". The main content area features a large title for a public notice ("SAOPŠTENJE ZA JAVNOST U VEZI PRESUDE PRIVREDNOG SUDA CRNE GORE P.BR. 138/15 OD 23.10.2016. GODINE") and a date ("27. 10. 2016."). Below the title, there is a detailed description of the case, mentioning Petar Martinović and Miljan Babović, and a statement about plagiarism. A smaller text block follows, mentioning the awarding of damages. To the right of the main content, there is a sidebar with a dropdown menu for selecting a court ("Odaberite sud: Privredni sud Crne") and a decorative statue of Lady Justice.

Saopštenje za javnost povodom presude Privrednog suda u slučaju Petra Martinovića protiv Univerziteta Mediteran i Milana Babovića⁷⁰

69 DN Dan, 28.10.2016. godine, <http://www.dan.co.me/index.php?nivo=3&rubrika=Povodi&clanak=570528&najdatum=2016-10-28&datum=2016-11-01&naslov=O%E8ekujem%20naknadu%20B9tete%20zbog%20plagijata>

70 <http://sudovi.me/pscg/aktuelnosti/b-saopstenje-za-javnost-u-vezi-presude-privrednog-suda-crne-gore-p-br-138-15-od-23-10-2016-godine-b-4211>

No, sve to nije, kao ni u slučaju Vlahović, doveo do javnog otklona vladajuće DPS od svog kadra, pa je tako Babović nastavio da bude blizu donosilaca odluka iz DPS-a.

 Milan Babović
Like This Page · 26 October · ⓘ

Na današnjoj sjednici Glavnog odbora DPS-a potvrđeno je da Duško Marković bude kandidat za mandatara za sastav nove Vlade Crne Gore! — at ⬤ Stara Vlada Crne Gore.

Sa sjednice Glavnog odbora DPS-a, održane 28.10.2016.godine, Babović u drugom redu, drugi s desna⁷¹

Slučaj Velimira Rakočevića

Posebno je interesantan primjer Velimira Rakočevića, profesora kriminologije, a sada i dekana Pravnog fakulteta, koji je, u nekim dijelovima javnog razotkrivanja, dobijao elemente kriminalističke priče, a predstavlja jedan od najznakovitijih slučajeva na kojem je ispit pao kako Univerzitet Crne Gore i njegovo rukovodstvo, tako i Sud časti UCG i Pravni fakultet UCG.

Dokumentacija koju je CGO posjedovao, u trenutku kad je Rakočević izabran od strane Vijeća Pravnog fakulteta za dekana, u februaru 2016.godine, ukazivala je na ozbiljne i nedovoljno istražene navode o zloupotrebi autorskog djela s njegove strane. To se odnosilo na udžbenik koji je objavio, ali i što je još ozbiljnije, i njegovu doktorsku tezu. Naime, prof.dr Đorđe Ignjatović, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, objavio je u časopisu «Analı», još 2009.godine, tekst pod nazivom «*Nedozvoljeno posezanje za tuđim u nauci – studija slučaja*»⁷² u kojem je optužio Rakočevića da je plagirao svoju knjigu «Kriminologija» (I izdanje, BD Graf, Podgorica, 2007, str.441, COBISS.CG 11895312) koristeći njegove knjige «Kriminologija» (VII izdanje, Dosije, Beograd), «Kriminološko nasleđe» (III izmenjeno izdanje, Službeni glasnik, Beograd 2006), zatim «Kriminološki leksikon», Mila Boškovića (Matica srpska, Novi Sad, 1999), «Kriminologija» autorki Vesne Nikolić i Slobodanke Konstantinović (Centar za publikacije, Pravni fakultet u Nišu), «Kriminalogija» autora Mladena Singera, Irme Kovč i Irene Cajner (Globus, Zagreb, 2002). Ignjatovićev tekst je uporedna analiza Rakočevićevog udžbenika i onih udžbenika iz kojih je, po navodima Ignjatovića, neovlašćeno, i najčešće bez ikakvih bibliografskih napomena, Rakočević preuzimao čitave dijelove uz minimalne korekcije u smislu pretvaranja ekavice u ijekavicu ili prepričavanje.

Плагијат је, да подсетимо, „преписивање из туђих дела, недопуштено присвајање туђе духовне својине“,¹ а та појава се у науци манифестије пре свега у коришћењу туђе систематике рада, идеја или, чак, директном преписивању и преузимању туђег рада. Дело др Ракочевића у великом обиму задовољава све наведене критеријуме, јер је од *Предговора до Библиографије* на крају књиге, компилација више радова писца овог текста и још неколико аутора. Овде се првенствено ради о уџбенику Ђ. Игњатовић, *Криминологија*, седмо издање, Досие, Београд 2006 (у даљем тексту: КЛ) и књизи Ђ. Игњатовић, *Криминолошко наслеђе*, треће изменено издање, Службени гласник, Београд 2006 (у тексту: КН), али и другим радовима на које ћемо указати.

Izvod iz teksta prof. dr Ignjatovića «*Nedozvoljeno posezanje za tuđim u nauci – studija slučaja*»

“

Tekst pod navedenim naslovom trebalo bi ubuduće umnožavati i deliti studentima svih nivoa studija kao primer onog što ne smeju nikada ni pomisliti da urade u svojim stručnim radovima, prof. dr Đorđe Ignjatović

”

72 <http://analı.ius.bg.ac.rs/A2009-2/Analı%202009-2%20str.%20289-309.pdf>

Ignjatović je u svojoj analizi temeljno analizirao svaki dio Rakočevićevog udžbenika.

Почнимо са *Предговором* уџбеника. У најновијем уџбенику писца овог текста² напомиње се:

„Осмо издање уџбеника *Криминологије* задржало је основну систематику досадашњих, али су у њему извршене бројне измене изазване двоструким разлозима. С једне стране, постојала је потреба да се његов обим прилагоди захтевима тзв. болоњског процеса о обиму уџбеника. ... из рада су изостављени и бројни графички прикази који су помагали да се на лак и једноставан начин разумеју многе сложене појаве и односе“.

Ракочевић у свом *Предговору* напомиње да се „као носилац наставе из области криминологије, криминалистике, пенологије и социјалне патологије на Правном факултету и Факултету политичких наука у Подгорици“ суочио са потребом да изда уџбеник криминологије и затим да:

„У циљу прилагођавања уџбеника потребама болоњског процеса у погледу обима, изостављени су дјелови текста и бројни графички прикази, који би помогли да се боље разумију комплексне појаве из области науке о злочину“.

¹ М. Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Београд 1961, 727.

² У овом случају ради се о осмом изменјеном и допуњеном издању, Ђ. Игњатовић, *Криминологија*, Досије, Београд 2007.

Izvod iz teksta prof. dr Ignjatovića «Nedozvoljeno posezanje za tuđim i nauci – studija slučaja»

Али, код основних појмова, Ракочевић је – вальда да мало прошара оне од којих зајми – узео *Криминолошки лексикон* М. Бошковића, Матица српска, Нови Сад 1999. На скоро девет страна (13–21), Ракочевић је преузео велики број одредница из наведеног Лексикона,⁴ а да није поменуо извор – књигу која, потом, није поменута ни у *Библиографији* на крају уџбеника! На овом примеру се лепо открива технологија „научног рада“ овог аутора. Наиме, он најчешће не преписује буквално, већ препричава туђи текст и ствара утисак да је његов. Али тако, наравно, преузима и туђе грешке. Навешћемо

Izvod iz teksta prof. dr Ignjatovića «Nedozvoljeno posezanje za tuđim i nauci – studija slučaja»

Konačno, na kraju svoje analize, Ignjatović problematizuje i autentičnost Rakočevićevog doktorata.

Када смо већ код доктората на Правном факултету Универзитета у Београду, после овог искуства погледао сам његову тезу под насловом *Откривање и сузбијање злоупотребе дрога* одбрањену 2003. године. Већ на први поглед, један део дисертације учинио ми се познатим. Ради се о почетку Главе II – *Међународна заједница и сузбијање злоупотребе опојних дрога*. Као приређивачу избора текстова Обрада Перића (Зборник радова, Досије и Криминолошка секција СУКРПТП, Београд 2007) познат ми је чланак овог уваженог дојена наше Криминологије под насловом „Међународноправни аспекти сузбијања злоупотребе опојних дрога“, који је изворно објављен у часопису *Правни живот* 10/1981, стр. 71–91.

На моје изненађење, констатовао сам да је Ракочевић и овде, на *девет странница* великог формата (стр. 61–70 дисертације) скоро дословно преписао проф. Перића (стр. 71–86), заједно са свим фуснотама на француском, руском, енглеском и нашем језику. Наравно, никде не помињући правог аутора текста! Чак се није много ни трудио да „завара траг“ осим понегде, нешто другачијим почетком реченице, убацивањем појединачних делова текста, нешто другачијим избором речи, „стилским дотерирањем“, итд.

Izvod iz teksta prof. dr Ignjatovića «*Nedozvoljeno posezanje za tuđim u nauci – studija slučaja*»

Imajući sve ovo u vidu, CGO je, уочи сједnice Управног оdbora UCG, uputio rektorki Radmili Vojvodić pismo sa заhtјевом да, користећи институционалне могућности и лиčni autoritet, pozove članove Управног odbora da ne potvrde imenovanje Velimira Rakočevića za dekana Pravnog fakulteta.⁷³

Pismo je pratila propratna dokumentacija, a pored zahtjeva da se procedura daljem imenovanju Rakočevića obustavi, CGO je zatražio od rektorke da preduzme sve radnje kako bi se ovaj slučaj adekvatno analizirao od strane relevantnih nezavisnih stručnjaka sa neupitnim akademskim integritetom i shodno zakonu procesuirao. Umjesto da rektorka zastane za procedurom, iskoristi zakonske mehanizme da ukloni sumnje u valjanost ovog procesa a posebno da uvjeri javnost da lica koja se biraju na rukovodeće pozicije u okviru UCG poštuju principe akademske časti, ona je unaprijed stala u odbranu Rakočevića, a UCG je izdao nepotpisano saopštenje oštro napadajući CGO.⁷⁴ Nije neobično u crnogorskom kontekstu da se napada onaj koji ukazuje na problem, umjesto da se pristupi rješavanju problema. Ali, kada to stiže iz akademske sfere i to sa najviših pozicija, onda je to zabrinjavajući indikator stepena затворенosti institucije koja bi trebalo da prednjači u otvorenosti a posebno prema neistomišljenicima. Ne odgovarajući ni na jedan argumentovani navod CGO-a, rukovodstvo UCG pokušava da pouči zakonu CGO kroz svoje manipulativno saopštenje. Javnosti je poznato da je CGO mnogo puta pokazao bolje poznavanje zakona i procedura od UCG, a što su i sudovi potvrdili kroz nekoliko pravosnažnih odluka. Zahtjev CGO-a bio je u skladu sa svim pozitivnim propisima, jer rektorka, po Statutu UCG, daje mišljenje u postupku

⁷³<http://cgo-cce.org/2016/02/21/temeljno-proveriti-navode-o-plagijatu-prije-potvrde-imenovanja-dekana-pravnog-fakulteta/#.WFZQYiMrLFY>

⁷⁴<http://www.ucg.ac.me/me/media/press/vijesti/cgo-ne-poznaje-dovoljno-nacin-funkcionisanja-univerziteta-i-njegovih-organa>

izbora dekana⁷⁵ Intervencija CGO-a bila je u javnom i u interesu UCG, odgovoran pristup nekog ko je pokušavao da blagovremeno ukaže na osnovane sumnje koje dovode u pitanje zakonitost i legitimitet Rakočevićevnog konačnog potvrđivanja.

Ironija je i da je Rakočević bio na čelu Suda časti u periodu od 2007. do 2010.godine, odnosno upravo kada je Komisija za rješavanje stambenih potreba kadrova i zaposlenih na UCG, zvanično tijelo UCG, u svom Izvještaju a određujući se o Rakočevićem zahtjevu za dodjelu stana konstatovala: "Podnosioci zahtjeva: ... i Velimir Rakočević, ISKLJUČUJU SE iz postupka rješavanja stambenih potreba, zbog dostavljanjih netačnih podataka (tačka 8 Oglasa za dodjelu stanova kadrovima Univerziteta Crne Gore pod povoljnijim uslovima), a u skladu sa članom 19 stav 4 Pravilnika o rješavanju stambenih potreba kadrova na UCG (Bilten UCG br. 245/09)"⁷⁶.

Ni ovakav nalaz nije mogao ići u prilog časti tada još nepotvrđenog kandidata za dekana, a korisno je napraviti digresivnu paralelu o kriterijumima koji rektorku opredijeljuju prilikom davanja mišljenja o izboru dekana. Naime, rektorka Vojvodić je i pored ozbiljnih navoda koji su doveli u pitanje akademski kreditibilitet Rakočevića brzo dala pozitivno mišljenje Upravnom odboru za njegovo imenovanje za dekana Pravnog fakulteta. Ista rektorka Vojvodić se, u istoj 2016.godini, nekoliko mjeseci kasnije, izjasnila kao uzdržana u svom mišljenju za imenovanje prof. dr Stevana Šćepanovića za dekana Prirodno-matematičkog fakulteta. Tako se u Odluci Upravnog odbora UCG, u dijelu koji se odnosi na osvrt na rektorkino mišljenje, između ostalog, navodi: "Mišljenje sadrži i ocjenu da je saradnja sa prof. Stevanom Šćepanovićem, kao prodekanom, tokom timskog rada u procesu reformi na UCG, bila nekonstruktivna i izvan nužnog akademskog duha, što je ujedno u neskladu sa principima djelovanja prilikom realizacije strateških pravaca razvoja Univerziteta, usvojenim od Senata, Upravnog odbora UCG i Vlade kao osnivača. Shodno narečenom stavu i dužnosti da rektor daje mišljenje o predloženom kandidatu za dekana, rektor nije dao pozitivno mišljenje, odnosno izjasnio se kao uzdržan".⁷⁷ Ukratko, kritički pristup prema donosiocima odluka, koji se svugdje u svijetu cijeni kao jedna od ključnih dragocjenosti akademске zajednice, ne prašta se od strane rektorke i rukovodstva UCG, a na sve ostalo što moguće zadire u kršenje akademске etike se gleda blagonaklono, ukoliko se radi o kandidatu koji ne oponira istom rukovodstvu...

U slučaju Rakočević, CGO se nije obraćao Tužilaštvu, jer je poslije dva prethodna slučaja⁷⁸ bilo jasno da to nema smisla dok se ozbiljne promjene ne dese u Tužilaštvu u adekvatnom tumačenju shodnih zakona. U konačnici, slučaj je dobio i veliku javnu pažnju, čime je Tužilaštvo upoznato sa istim, ali nije iskoristilo mogućnost i obavezu proaktivnog djelovanja da pokrene postupak.

No, CGO je koristio sve ostale zakonom raspoložive mehanizme, odnosno obraćanja Pravnom fakultetu UCG kao matičnom fakultetu, rektorki UCG i drugim rukovodećim tijelima UCG, a posebno Sudu časti UCG. Dodatno, CGO se obratio i Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu i rektoratu Univerziteta u Beogradu na kojem je Rakočević stekao svoju doktorsku titulu. Konačno, o čitavom slučaju, ažurno je informisano nadležno Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde i potpredsjednik za politički sistem Vlade Crne Gore. Cilj ovih aktivnosti bio je dvostruk: da se provjeri

75 Statut UCG, "Službeni list CG" 44/14, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/Statut%20Univerziteta%20Crne%20Gore%20.pdf>

76 Bilten UCG 262 od 1.12.2010.godine, <http://www.ucg.ac.me/fajlovi/Bilten%20262%20.pdf>

77 Odluka Upravnog odbora UCG od 1.decembra 2016. godine

78 Slučajevi Babović i Vlahović

u kojoj mjeri su ovi mehanizmi praktično funkcionalni, kao i da se u odnosu na širu javnost ukaže na to kako se «brani» akademska etika od strane akademske zajednice i nadležnih akademskih organa, ali i Vlade, kao osnivača UCG.

Vrijedi napomenuti da prilikom otvaranja slučaja Rakočević, odnosno praćenja prvih osnovanih sumnji, u CGO-u nije postojala ni prepostavka do kojih će to razmjera ići, i u tom segmentu je bila dragocjena kasnija saradnja u ovom istraživanju sa dnevnim listom Vijesti. Tako su dnevni list i portal Vijesti priču istraživali i pokrivali sa novinarskog aspekta, a CGO je istraživanja i dobijene podatke komunicirao službeno sa nadležnim organima. Ti napor su doveli do brojnih nalaza o inicijalnim pitanjima koja su otvorile osnovane sumnje, ali i vezanim temama ili odnosima sa akterima, u Podgorici i Beogradu (gdje su istraživači CGO-a i novinari Vijesti putovali kako bi direktno prikupili određene dokaze). Prikupljanje podataka išlo je sporo, sa dosta opstrukcija, čak i prijetnji koje su stizale do istraživača CGO-a i novinara Vijesti, kao i pritisaka da se isto obustavi.

Čitav tok su pratili i nevjerovatni obrti koji se daju sažeto i hronološki u ovoj studiji radi jasnije slike, uz fokus na dva ključna pitanja: udžbenik «Kriminologija» i doktorsku disertaciju «Otkrivanje i suzbijanje zloupotreba droga» Velimira Rakočevića.

Udžbenik «Kriminologija»

Ignjatović je u svom tekstu najavio da će o svemu što je iznio obavijestiti i tadašnjeg rektora UCG, dekana Pravnog fakulteta UCG i šefa Katedre za krivično pravo na Pravnom fakultetu kako bi oni pokrenuli sve zakonom i aktima UCG predviđene radnje. Rakočević je i odgovorio nakon dužeg vremenskog perioda Ignjatoviću u tekstu «Neka se čuje i druga strana»⁷⁹, a odgovor se suštinski svodi da optužbu da je Ignjatović klevetnik i da je on protiv njega podnio krivičnu prijavu. Ključna teza Rakočevića je da je Ignjatović imao njegovu skriptu a ne originalni udžbenik. Nije objasnilo ni kako je moguća da je ta skripta imala COBISS, ni brojne druge navode. Dodatno, studenti prvih godina Kriminologije, kojima je Rakočević predavao na Pravnom fakultetu, pamte još uvijek original takve knjige koja nije kopija već štampano izdanje, a postoje i primjerici koji su bili dostupni istraživačima CGO-a i Vijesti. Konačno, CGO je provjeravajući što se desilo sa krivičnom prijavom Rakočevića protiv Ignjatovića dobio odgovor od Ignjatovića da on nikad nije obaviješten od suda da je protiv njega podnešena bilo kakva prijava ovim povodom, a preko svojih izvora da je prijava K. Br. 18359/10, koju Rakočević navodi u svom tekstu, iste 2010.godine odbačena i da je predmet arhiviran. Dalje, CGO je tražio i sljedeće podatke od Pravnog fakulteta: kopiju odluke Pravnog fakulteta o formiranju komisije sa zadatkom da ispita optužbe prof. dr Đordja Ignjatovića da je Velimir Rakočević, profesor Pravnog fakulteta, plagirao svoj udžbenik *Kriminologija* (I izdanje BD Graf, Podgorica 2007, str 441, tiraž 500 primjeraka, COB ISS. CG 11895312), kao i spisak članova iste sa njihovim stručnim referencama i potvrdoma da nemaju nikakav konflikt interesa da obave navedeni zadatak.

79 <http://anali.ius.bg.ac.rs/A2010-1/Anal%202010-1%20str.%20340-360.pdf>

<p>Univerzitet Crne Gore Pravni fakultet 13. juli 2, 81 000 Podgorica Tel: +381 20 481 144 Fax: +381 81 481 140 www.prajni.net</p> <p>PRAVNI FAKULTET PODGORICA</p>	<p>UNIVERZITET CRNE GORE</p> <p>University of Montenegro School of Law 13. July 2, 81 000 Podgorica Tel: +381 20 481 144 Fax: +381 20 481 140 www.prajni.net</p>
--	--

Broj Odl - 1190
Podgorica, 26. 04.2010. godine

Na osnovu člana 42 i 45 Statuta Univerziteta Crne Gore, donosim

ODLUKU

I

O imenovanju komisije u sastavu:

1. Prof.dr Blagota Mitić, predsjednik Komisije
2. Prof.dr Miloš Babović, član Komisije
3. Prof.dr Marija Radulović, član Komisije

za utvrđivanja činjenica u vezi teksta pod nazivom : "O plagijatima u nauci -studija konkretnog slučaja", Prof.dr Đorđa Ignjatović sa Pravnog fakulteta iz Beograda koji je Prof.dr Đorđe Ignjatović dostavio rektoru UCG.

II

Komisija je u obavezi da pribavi i detaljno analizira, odnosno uporedi sve radove koje je u svom tekstu navelo Prof.dr Đorđe Ignjatović, a zatim profesionalno i nepristrasno sačini i dostavi svoj nalaz i mišljenje dekanu Pravnog fakulteta.

Dekan,
Prof.dr Ranko Mujović

Iz odgovora Pravnog fakulteta

Na ova pitanja, Pravni fakultet UCG dao je djelimične odgovore u vidu Odluke o formiranju Komisije, a bez stručnih referenci članova Komisije i potvrde da nijesu imali sukob interesa prilikom zadatka koji su dobili. Tako su Komisiju činili: prof. dr Blagota Mitić, tada redovni profesor na predmetu Međunarodno privatno pravo; prof. dr Miloš Babović, tada penzionisani profesor Pravnog fakulteta na predmetu Kriminologija sa penologijom i prof. dr Marija Radulović, tada penzionisana profesorka Fakulteta za pomorstvo na predmetu Privredno pravo.

Dalje, Vijeće Pravnog fakulteta je, na sjednici održanoj 16.12.2009. godine, donijelo više obavezujućih zaključaka, a među kojima i da recezent "prof. dr Drago Radulović pismeno odgovori u svojstvu recezenta na navode u tekstu "O plagijatima u nauci – studija konkretnog slučaja"⁸⁰, prof. dr Đorđa Ignjatovića. CGO je tražio to mišljenje i dobio odgovor od Pravnog fakulteta na ono ne postoji u arhivi tog fakulteta⁸¹.

Takođe, CGO nije dobio dokaze da se Komisija sastajala (nema datuma sastanaka, niti zapisnika o njihovom eventualnom sadržaju, itd.) niti podataka da su članovi Komisije imali individualna mišljenja (takva dokumentacija nije obezbijeđena CGO-u uz obrazloženje da Pravni fakultet ne raspolaže istima⁸²). Postoji samo jedan, konačni, izvještaj Komisije iz kojeg je jasno da Komisija nije analizirala niti istu Rakočevićevu knjigu koja je bila predmet Ignjatovićeve analize, niti isti Ignjatovićev udžbenik koji je on koristio kad je ukazivao na plagirane dijelove. Ukratko, po nalazu Komisije, moglo bi se skoro zaključiti da je, nekadašnji student Ignjatovića, Rakočević, bio plagiran od profesora Ignjatovića, iako je Rakočević izdao prvi udžbenik a u slučaju Ignjatovića radilo se o sedmom izdanju udžbenika (koje on analizira, odnosno osmom koje

⁸⁰ Zapisnik sa sjednice Vijeća Pravnog fakulteta UCG održane dana 16.12.2009.godine

⁸¹ Odgovor Pravnog fakulteta UCG na CGO zahtjev za slobodan pristup informacijama od 08.04.2016.godine

⁸² Odgovor Pravnog fakulteta UCG na CGO zahtjev za slobodan pristup informacijama od 26.02.2016.godine

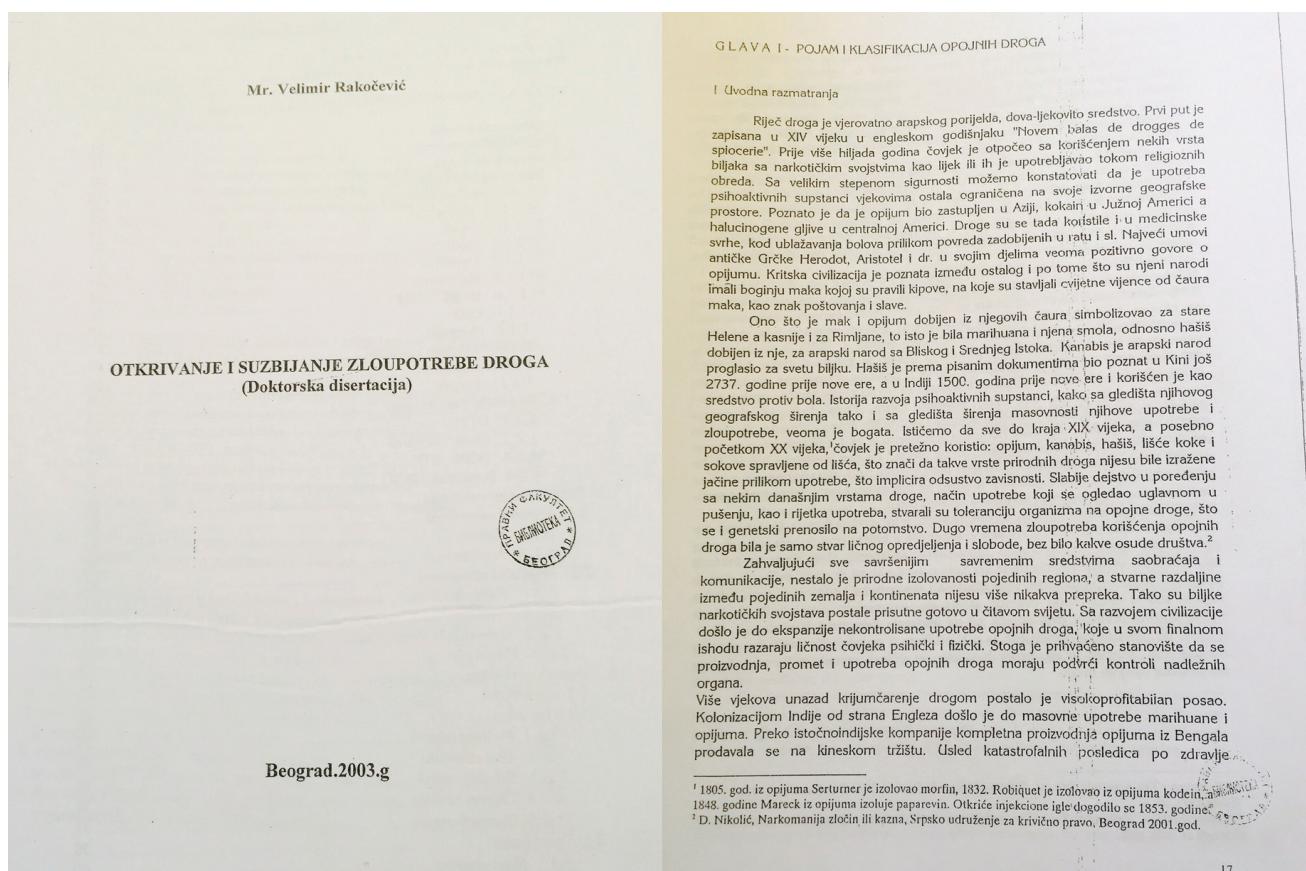
analizira Komisija). Shodno tome, Komisija konstatiše da navodi Ignjatovića nijesu tačni i da nema riječi o plagiranju od strane Rakočevića. Izvještaj Komisije potpisala su sva tri člana zajedno.

CGO nije uspio dobiti informaciju da li se o ovom pitanju ikada odredio Sud časti UCG, čiji je tadašnji predsjednik bio upravo Rakočević, niti koliko su članovi Komisije bili plaćeni za ovaj izvještaj.

Ukratko, utvrđeno je postojanje dva udžbenika «*Kriminologija*» Velimira Rakočevića⁸³, pri čemu je za prvu argumentovano Ignjatović ukazao da je plagirana, a drugu je analizirala Komisija Pravnog fakulteta. Samo po sebi je ovo dovoljno problematično. Ali, ne i konačno kad je riječ o zapletima u ovom slučaju.

Naime, kasnijim istraživanjem je utvrđeno i da postoje dva primjerka doktorata Velimira Rakočevića – jedan koji je sa pečatom biblioteke Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, a o čemu je, takođe, dnevnik «Vijesti» izvjestio.⁸⁴

Doktorska disertacija «Otkrivanje i suzbijanje zloupotreba droga»

83 CGO se uvjerio u postojanje obje štampane verzije ovog udžbenika, a u svojoj arhivi ima kopije, uključujući i one sa pečatom biblioteke Pravnog fakulteta u Podgorici. O tome je vrlo detaljno pisao i dnevnik «Vijesti»: <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-jesmjestio-rakocevicu-ili-on-naucnoj-javnosti-881092>; <http://media.cgo-cce.org/2016/03/detaljno-informise.pdf>

84 <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-riskao-i-po-rakocevicevom-doktoratu-884069>

U potrazi za doktorskom disertacijom Velimira Rakočevića, istraživači CGO-a i «Vijesti» su došli, takođe, do dvije verzije, pri čemu je jedna u biblioteci Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, a druga u Univerzitetskoj biblioteci. Pravilo je da se prvi primjerak ostavlja upravo u biblioteci matičnog fakulteta (u ovom slučaju Pravnog) a da se drugi šalje u Univerzitetsku biblioteku. Dnevnik «Vijesti» je detaljno obradio i ovaj slučaj, kao i razlike među dvije verzije.⁸⁵

Mr. Velimir Rakočević

OTKRIVANJE I SUZBIJANJE ZLOUPOTREBE DROGA
(Doktorska disertacija)

I Uvodna razmatranja

GLAVNI - OPOJNE DROGE

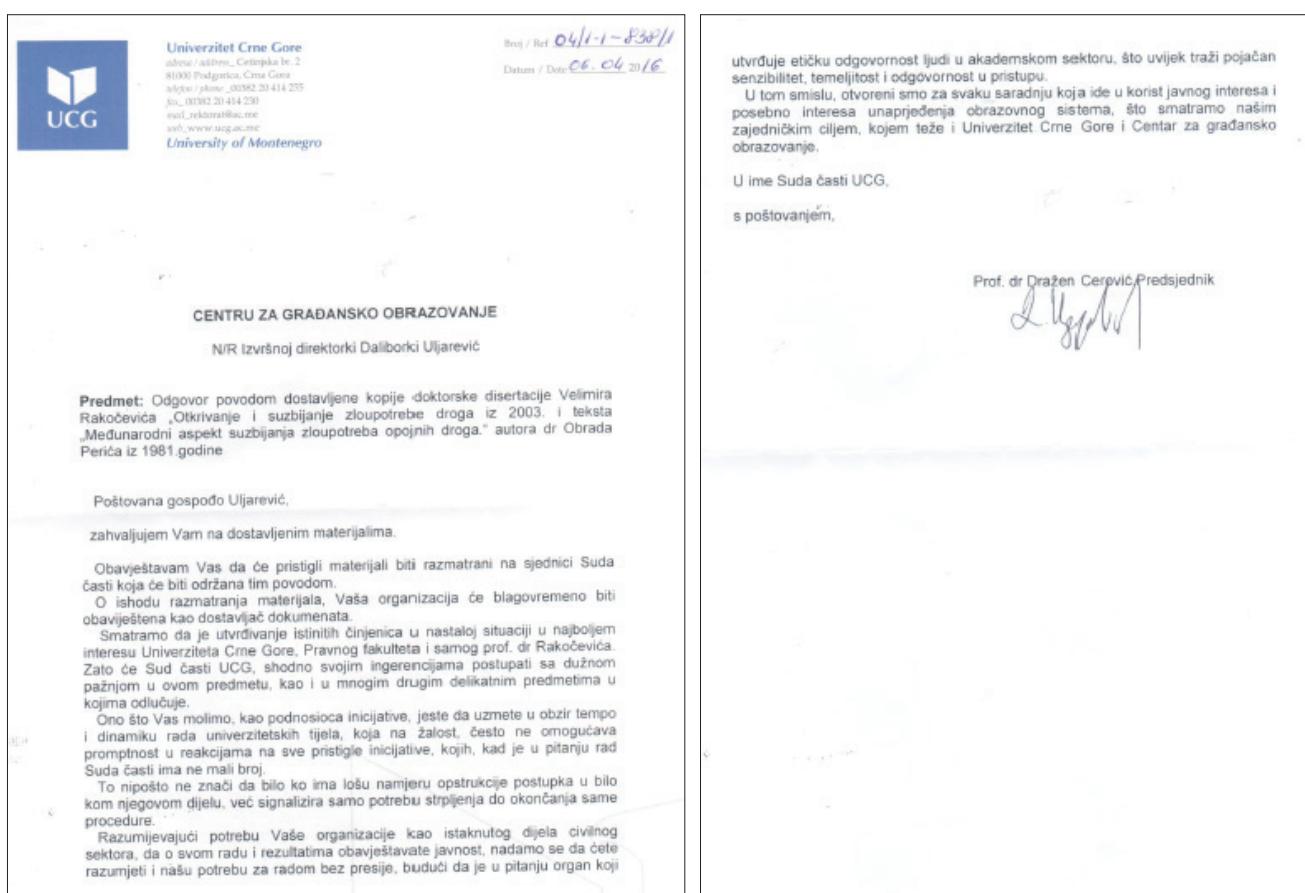
Beograd.2003.g

Izvod iz Rakočevićevog doktorata zavedenog u Univerzitetskoj biblioteci Univerziteta u Beogradu

⁸⁵ <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-riskao-i-po-rakocevicevom-doktoratu-884069> ; <http://www.vijesti.me/vijesti/rakocevica-ponovo-sumnjice-za-plagijat-883191>

CGO je, na odgovoran način, upoznao nadležne organe Univerziteta u Beogradu i UCG o postojanju obje verzije, a što nije zakonito, uz zahtjev da se ta situacija razjasni, ali se u daljem procesuiranju ovog slučaja držao verzije sa Pravnog fakulteta⁸⁶. U tom kontekstu, uredno je dostavljena sva dokumentacija na dalje postupanje rektoratu UCG i Sudu časti, a sa istom je upoznato Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo pravde i potpredsjednik Vlade za politički sistem.

Mjesecima su svi čitali, a jedan od prvih pismenih odgovora stigao je od Suda časti dvije nedjelje nakon obraćanja CGO-a, a koji potpisuje predsjednik Suda časti, prof. dr Dražen Cerović,⁸⁷ i iz kojeg se stiče utisak da je dokumentacija CGO-a poslata ovom Sudu uredno zaprimljena i stavljena u proceduru, uz molbu za strpljenje zbog opterećenosti rada Suda časti.⁸⁸ Nigdje se ne konstatuje bilo kakva nedostatnost iste ili traži njena dopuna, a odgovor je stigao dok još Rakočević nije zvanično preuzeo upravljanje Pravnim fakultetom i kad je izgleda predsjedniku i članovima Suda časti odgovaralo da sačekaju druge reakcije umjesto da se promptno ovim slučajem pozabave.

Prvi odgovor Suda časti na inicijativu CGO-a

86 CGO posjeduje u svojoj arhivi kopije obje verzije ovog doktorata na kojima se vide i pečati navedenih biblioteka a istraživački CGO-a i Vijesti su direktno izvršili uvid u pohranjene primjerke doktorata u ovih bibliotekama

87 prof. dr Dražen Cerović je, takođe, sa Pravnog fakulteta Univerziteta u Crnoj Gori kao i Velimir Rakočević. Član je Projektnog tima kancelarije Instituta za javne politike u Podgorici, čiji je osnivač Vladimir Popović Beba, <http://www.publicpolicyinstitute.eu/kancelarije/>, a od skoro i predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije, <http://www.kontrolapolicije.me/%C4%8Dlanovi-2015-2020>

88 Obavještenje Suda časti br. 04/1 – 1 – 838/1, od 6.04.2016.godine, koje potpisuje prof. dr Dražen Cerović

CGO je poslao odgovor na ovo obaviještenje čim mu je uručeno, u kojem se između ostalog navodi: *Vjerujemo da je važno da ovo podvučemo jer stičemo utisak, kao i zainteresovana javnost, da nadležni organi UCG (kako Rektorat tako i sam Pravni fakultet) izbjegavaju da se ovim pitanjem bave urgentno i odgovorno, kao što to ozbiljnost materijala i navoda zahtijeva. U tom kontekstu, cijenimo da trenutno nema prioritetnijeg pitanja za Sud časti UCG od ovog, da smo iznenadjeni da Sud o ovom još nije raspravlja, i da opravdanje za eventualno odugovlačenje za zauzimanje stava oko istog i pratećih mjera i radnji ne može biti u "tempu i dinamici rada univerzitetskih tijela".* Mi, na žalost, nijesmo podrobno upoznati, kao ni šira javnost, o radu Suda časti i koji su to drugi predmeti koji se razmatraju jer se na sajtu UCG, u odjeljku koji se odnosi na Sud časti (<http://www.ucg.ac.me/me/o-univerzitetu/tijela/sud-casti>) nalazi samo štura informacija o Sudu, jedini dostupan dokument je Etički kodeks, naveden je kontakt (i to nakon urgencije CGO-a), i spisak članova bez biografija, izuzev za predsjednika, i bez direktnih kontakata.⁸⁹ Takođe, CGO je tom prilikom tražio i informacije za kada je planirana ili zakazana prva naredna sjednica Suda časti, što je na dnevnom redu iste, i ukoliko nijesu materijali koji se odnose na Rakočevića kad će oni biti razmatrati. Odgovore na ta bazična pitanja predsjednik Suda časti nikad nije dostavio. Konačno, i možda najvažnije, CGO je tražio, s obzirom da je uređeno da je rad Suda časti javan, a imajući u vidu nedostupnost podataka o njegovom radu na zvaničnom sajtu UCG, **precizne informacije o datumu i vremenu održavanja sjednice povodom ovog pitanja kako bi kao zainteresovana strana mogli istu direktno pratiti**, uz napomenu da ukoliko se iz bilo kojeg razloga isključuje javnost iz rada te sjednice, dobije elaboraciju tih razloga. Ni te informacije predsjednik Suda časti prof. dr Dražen Cerović nije dostavio CGO-u čime je najbolje pokazao kako lično doprinosi javnosti rada Suda časti.

A gotovo tri mjeseca nakon podnošenja dokumentacije CGO-a Sudu časti, Cerović je dostavio obaviještenje CGO-u, bez memoranduma UCG, da je Sud o ovom pitanju raspravljaо na sjednici održanoj 5.jula 2016.godine, i konstatovao da CGO nije "podnijela formalni Prijedlog za pokretanje postupka protiv prof. dr Velimira Rakočevića, saglasno odredbama iz člana 19 Etičkog kodeksa UCG, koji je osnov za postupanje Suda časti u ovakvim slučajevima", čime je odbacio slučaj!?

Podsjećanja radi, u članu 19 Etičkog kodeksa UCG stoji: *Postupak pred sudom pokreće se prijedlogom. Projedlog može podnijeti svako punoljetno fizičko lice ili organ pravnog lica, odnosno jedinice u njegovom sastavu (u daljem tekstu: predlagač). Prijedlog se može podnijeti protiv pripadnika akademskog i drugog osoblja i studenta Univerziteta (u daljem tekstu: optuženi).* Dodatno, u članu 20 se pojašnjava: *Prijedlog treba da sadrži: naziv Suda, ime, prezime i adresu optuženog, vrijeme, mjesto i način povrede Etičkog kodeksa, činjenice kojima predlagač potkrijepljuje svoje navode, ime i prezime, adresu i potpis predlagača. Nepotpisani prijedlog ne uzima se u razmatranje.*⁹⁰

Sud časti nije obezbijedio nikakav poseban formular a iz podnešene dokumentacije i dopisa CGO-a jasno je da je sve što je bilo obavezno podnijeto, da je uredno potpisano (a što može biti razlog za odbačaj da nije tako učinjeno) uz napomenu da CGO nije raspolažao kućnom adresom Velimira Rakočevića, kolege sa Pravnog fakulteta predsjednika Suda časti, koji mu je da je htio i sam mogao uručiti poziv za izjašnjenje. Velimir Rakočević lično i nije bio u fokusu CGO-a već sumnja da neko ko treba da vodi Pravni fakultet ne može biti uzor budućim zagovaračima i borcima za pravdu koje taj fakultet obrazuje. Samim tim, CGO se nikada nije bavio ličnošću ili

89 Dopis CGO-a Sudu časti od 12.04.2016.godine

90 Etički kodeks UCG, Bilten UCG, br. 343/15, članovi 19 i 20

privatnošću Rakočevića, a što uključuje i takve podatke koje je Sud časti našao presudnim da bi se manipulativno izvukao iz situacije u čijem je razrješenju trebao imati važnu ulogu.

Црна Гора
УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
04/1-1-838/3
18. 07. 2016. године
ПОДГОРИЦА

CENTAR ZA GRADANSKO OBRAZOVANJE
Direktorici,
gospodi Daliborki Uljarević

Njegoševa 36/1
Podgorica

Vezač Vaš akt br.04/1-1, 838/2 od 13.04.2016.godine

Poštovana gospodo Uljarević,

Povodom materijala o nevodnom plagijatu Velimira Rakočevića, koje ste dostavili Sudu časti Univerziteta Crne Gore, obavještavam Vas da je Sud časti o tome raspravlja na svojoj sjednici održanoj 5. jula 2016.godine.

Tokom razmatranja prispjelog dopisa, konstatovano je da Vaša organizacija, kao dostavljач predmetnih dokumenata, (dizertacije prof.dr Velimira Rakočevića) teksta autora Perića iz 1981.), nije podnijela formalni Prijedlog za pokretanje postupka protiv prof.dr Velimira Rakočevića, saglasno odredbama iz člana 19 Etičkog kodeksa Univerziteta Crne Gore, koji je osnov za postupanje Suda časti u ovakvim slučajevima.

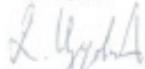
Iz pomenutog jasno proizilazi da CGO nije preuzeo poziciju stranke u postupku, time ni dužnosti i prava, koje bi je u tom statusu sljedovale.

Inache, prema javno iznesenim tvrdnjama CGO-a, pred organima Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu se preduzimaju odredene mјere za utvrđivanje činjenica po pomenutom osnovu, imajući u vidu da je nevodno plagirani rad nastao na tom fakultetu.

Ukoliko se Centar za građansko obrazovanje, u predstojećem periodu obrati Sudu časti putem formalnog Prijedloga za pokretanje postupka u slučaju prof. dr Velimira Rakočevića, Sud časti će prije preduzimanja bilo kakvih radnji u postupku morati da sačeka okončanje postupka na Pravnom fakultetu u Beogradu. U formalno pravnom smislu, taj postupak je prethodno pitanje, bez čijeg rješavanja na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, nema pravnog osnova za odlučivanje od strane Suda časti UCG, budуći da osporavana doktorska dizertacija i nije branjena na Univerzitetu Crne Gore, već na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

S poštovanjem,

Podgorica, 6. jula 2016. godine

U ime Suda časti UCG
Prof. dr Dražen Čerović
Predsjednik

Drugi odgovor Suda časti na inicijativu CGO-a

Indikativno je da se predsjednik Suda časti ograđuje i od budućih postupanja zbog ranije iznešenih tvrdnji da je isti materijal poslat na postupanje Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, iako je Rakočević zapošljen na UCG a samim tim se na njega primjenjuje Etički kodeks UCG i nadležnost ima upravo Sud časti UCG nezavisno od bilo kakvih postupaka van Crne Gore. Suštinski, ovaj dopis je pokušaj predsjednika Suda časti da potpuno obeshrabri CGO, ali i bilo kojeg sličnog podnosioca prijedloga, da ovo ili slična pitanja, otvara pred ovim Sudom za lica koja imaju naklonost tog Suda. Jer, u trenutku dok je potpisivao i ovaj dopis, prof. dr Dražen Cerović, predsjednik Suda časti, koji je istovremeno i član Vijeća Pravnog fakulteta, znao je da je upravo to Vijeće kojim rukovodi Velimir Rakočević u prvim danim njegovog mandata kao dekana, odnosno 30.05.2016.godine, «formiralo međunarodnu ekspertsку Komisiju sastavljenu od profesora Krivičnog prava, Krivičnog procesnog prava i Kriminalistike za provjeru originalnosti, samostalnosti i naučnog doprinosa doktorske disertacije «Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe droga», Velimira Rakočevića, odbranjene 2003. godine na Pravnom fakultetu u Beogradu». O tome je CGO dobio informaciju preko Pravnog fakulteta u Beogradu koji je nakon toga obustavio process formiranja sopstvene Komisije⁹¹.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ - ПРАВНИ ФАКУЛЕТ
UNIVERSITY OF BELGRADE - FACULTY OF LAW

01-брой: 740/6
03.06.2016.
Београд

ЦЕНТАР ЗА ГРАЂАНСКО ОБРАЗОВАЊЕ
-ја Далиборка Јајаревића

81000 Подгорица
Његошева 36/1

Веза: Ваш захтев за приступ информацији од јавног значаја

У вези са Вашим захтевом за приступ информацији од јавног значаја и доставу података око формирања комисије за испитивање навода о плагијату докторске дисертације Велимира Ракочевића, обавештавамо Вас да Правни факултет Универзитета у Београду није формирао комисију, јер смо од Правног факултета Универзитета Црне Горе добили допас у коме нас обавештавају да су формирани експерску међunarodnu комисију за проверу оригиналности, самосталности и научног доприноса докторске дисертације д-дина Велимира Ракочевића.

Прилог: Писмо Правног факултета
Универзитета Црне Горе
ДЕКАН ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
проф. др Сима Аврамовић

УНИВЕРЗИТЕТ ЦРНЕ ГОРЕ
ПРАВНИ ФАКУЛЕТ
181000 Podgorica, ul. 14. jul. br. 2/inf. 020-481-144 | telefaks: 020-481-140 | telef. 020-140-08 | FB: 02015702 | www.prf.ac.me | pravni.fak@acme.me | ПРАВНИ ФАКУЛЕТ
6.6.2016.
Podgorica, 30.05.2016. године

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛЕТ
ДЕКАНУ PROF. DR SIMI AVRAMOVIĆU

PREDMET: ОБАВЈЕШТЕЊЕ О ФОРМИРАЊУ КОМИСИЈЕ ЗА ПРОВЈЕРУ ОРИГИНАЛНОСТИ, САМОСТАЛНОСТИ И НАУЧНОГ ДОПРИНОСА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ „ОТКРИВАЊЕ И СУЗБИЈАЊЕ ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА“
VELIMIRA RAKOČEVIĆA

Поштовани декане, обавјеštavam Vas da je Vijeće Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj dana 30.05.2016. godine formiralo međunarodnu ekspertsku Komisiju sastavljenu od profesora Krivičnog prava, Krivičnog procesnog prava i Kriminalistike za provjeru originalnosti, samostalnosti i naučnog doprinosa doktorske disertacije „Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe droga“, Velimira Rakočevića, odbranjene 2003. godine na Pravnom fakultetu u Beogradu.

Izveštaj Komisije blagovremeno ćemo Vam dostaviti.

U Podgorici, 30.05.2016. године

DEKAN
prof. dr Velimir Rakočević

Odgovor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu na dopis CGO-a

Dekan Pravnog fakulteta UCG, Velimir Rakočević, je svjesno kršeći Zakon o slobodnom pristupu informacijama uskratio CGO-u detalje o sastavu ove Komisije, objašnjenje procedure po kojoj su imenovani članovi Komisije; kopije stručnih referenci članova Komisije; kopije potvrda članova Komisije da nemaju nikakav konflikt interesa da obave navedeni zadatak; kopije pisanih individualnih mišljenja članova gore navedene Komisije; kopije zapisnika sastanaka ove Komisije; kopije ugovora sa članovima Komisije. Ostaje pitanje što je to bilo "opasno" u traženoj dokumentaciji da je dekan Pravnog fakulteta cijenio isplativijim da krši Zakon o slobodnom pristupu informacijama nego da dostavi informacije.

Konačno, rektorka UCG, Radmila Vojvodić, je krajem jula 2016.godine, na konferenciji za medije, povodom predstavljanja dometa sprovedenih reformi na UCG, obavijestila javnost da je Komisija koju je formirao Pravni fakultet pod rukovodstvom Rakočevića da bi ispitala da li je disertacija Rakočevića plagijat završila posao: "Ta Komisija je, koliko je meni poznato, dala svoje nalaze i oni su na jednoj od skorašnjih sjednica Vijeća Pravnog fakulteta prezentovani. Očekujem da oni budu transparentni za javnost. Negativni su (rezultati), naravno"⁹²

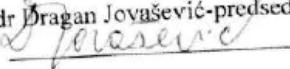
Međunarodni ekspertsку komisiju činili su: prof. dr Dragan Jovašević (Pravni fakultet u Nišu, Srbija), prof. dr Miodrag Simović (Pravni fakultet u Bihaću, BiH) i prof. dr Borislav Petrović (Pravni fakultet u Sarajevu). Oni su za manje od mjesec dana od samog formiranja Komisije, o čijem radu nijesu dostupni podaci, analizirali oba primjera doktorske disertacije – iz biblioteke Pravnog fakulteta u Univerzitetu u Beogradu i Univerzitetske biblioteke, kako se navodi u zaglavlju tog izvještaja⁹³ ali se iz samog izvještaja ne može vidjeti na koju tačno verziju se odnose njihovi nalazi jer one nijesu iste što je i ranije dokazano.⁹⁴

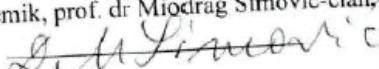
Ta Komisija je zaključila da navedena doktorska disertacija "...sadrži sve elemente originalnog i samostalnog naučno-istraživačkog rada koji daje određeni doprinos krivičnopravnoj nauci...U radu autor je pokazao znanje, sposobnost, kritičnost, inventivnost, samostalnost i objektivnost u analizi, prosuđivanju i donošenju relevantnih zaključaka...Shodno važećim pravilim autor je jasno i precizno citirao stavove i saznanja drugih autora standardizovanom metodom prikazivanja izvora informacija"

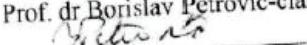
ZAKLJUČAK

Doktorska disertacija pod nazivom : "Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe droga" dr Velimira Rakočevića po svojoj sveobuhvatnosti, načinu obrade i interpretacije, izložene materije, broju i obimu korišćenih izvora, primjenim metodama istraživanja, dobijenim rezultatima i izloženim zaključcima sadrži sve elemente originalnog, izvornog i samostalnog naučno-istraživačkog rada koji daje određeni doprinos krivičnopravnoj nauci. Ona pruža nova naučna saznanja koji značajno doprinose razvoju nauke, ali i rešavanju aktuelnih teorijskih i praktičnih problema u oblasti zloupotrebe droga. U radu autor je pokazao znanje, sposobnost, kritičnost, inventivnost, samostalnost i objektivnost u analizi, prosuđivanju i donošenju relevantnih zaključaka i davanju predloga za rešavanje brojnih problema u zloupotrebi opojnih droga. Shodno važećim pravilima autor je jasno i precizno citirao stavove i saznanja drugih autora standardizovanom metodom prikazivanja izvora informacija.

KOMISIJA

Prof. dr Dragan Jovašević-predsednik,

Akademik, prof. dr Miodrag Simović-član,

Prof. dr Borislav Petrović-član,

Izvod iz izvještaja Komisije

92 ND Vijesti, <http://www.vijesti.me/vijesti/vojvodic-rakocevic-nije-plagirao-doktorski-disertaciju-897278>

93 Izveštaj, zaprimljen u arhivi Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore 27.06.2016.godine, br. 01-876, potpisani od strane sva tri člana Komisije

94 <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-riskao-i-po-rakocevicom-doktoratu-884069> ; <http://www.vijesti.me/vijesti/rakocevica-ponovo-sumnjice-za-plagijat-883191>

Ovaj nalaz Komisije je, u najmanju ruku, čudan. Na primjer, i kad je riječ o načinu citiranja i prikazivanju izvora informacija, **od 61 do 70 strane Rakočevićevog doktorata⁹⁵, nalaze se brojni drugi dijelovi za koje i laik može utvrditi identičnost sa tekstrom dr Obrada Perića objavljenim 22 godine ranije, a ni u jednoj fusnoti se Rakočević ne poziva na Perića.** Takođe, **ima dosta pozivanja na izvore koji su pisani na jezicima za koje nije utvrđeno da ih Rakočević poznaje** ali se zna da ih je tečno govorio i pisao dr Perić.⁹⁶

S druge strane, značajna je i odredba koju su potpisnice prihvatile da će, »ukoliko je to moguće«, osposobljavati osoblje za prethodni zadatak, a isto tako da će pomagati ovim licima da steknu znanja iz te oblasti. Ovakva formulacija prve, a naročito druge odredbe bila je neophodna budući da je konvencija pošla od određenog stupnja razvoja društva kod rešavanja ovih pitanja. Mali je, naime, broj zemalja koje bi bile u stanju da obezbede sve uslove u pogledu lečenja, osposobljavanja, tehničke opremljenosti odgovarajućih ustanova, osoblja i sl. Zbog toga jedna široka formulacija, prihvaćena kao obaveza, omogućava razne prelaze u nacionalnim zakonodavstvima: od prihvatanja minimuma obaveza pa do mera koje daleko prevazižaze odredbe konvencije.

Izvod: „Međunarodni aspekt suzbijanja zloupotreba opojnih droga“ – Dr Obrad Perić, strana 85

S druge strane, značajna je i odredba koju su potpisnice prihvatile da će, ukoliko je to moguće "osposobljavati osoblje za prethodni zadatak, a isto tako da će pomagati ovim licima da steknu znanja iz te oblasti". Ovakva informacija prve, a naročito druge odredbe bila je neophodna budući da je konvencija pošla od određenog stepena razvoja društva kod rješavanja ovih pitanja. Mali je broj zemalja koje bi bile u stanju da obezbijede sve uslove u pogledu liječenja, osposobljavanja, tehničke opremljenosti odgovarajućih ustanova, osoblja i sl. Zbog toga jedna široka formulacija, prihvaćena kao obaveza, omogućava razne prelaze u nacionalnim zakonodavstvima: od prihvatanja minimuma obaveza, pa do mera koje daleko prevazižaze odredbe konvencije.

Izvod iz doktorskog rada „Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga“ prof. Velimira Rakočevića – Glava II, Međunarodna zajednica i suzbijanje opojnih droga – strana 69

Uporedni prikaz rada Perića i Rakočevića

95 Primjerak iz biblioteke Pravnog fakulteta u Beogradu čiju kopiju CCG posjeduje

96 <http://cgo-cce.org/2016/07/23/o-autenticnosti-rakocevicevog-doktorata-da-sudi-javnost/#.WFec4iMrLy>

Ipak, uprkos velikom broju značajnih međunarodnih ugovora, problem zakonite upotrebe, odnosno sprečavanja zloupotrebe opojnih droga nije bio u potpunosti rešen. Zato se nastojalo da se u jednom dokumentu objedine obaveze i uvedu po potrebi nove, imajući u vidu dostignuti nivo međunarodnih odnosa.⁷⁵ To je učinjeno tek Jedinstvenom konvencijom o opojnim drogama od 30. marta 1961, pa i tada delimično, jer njome nisu bile obuhvaćene psihotropne supstance, te je tako morala biti doneta nova konvencija kojom bi i ovo bilo regulisano. To je Konvencija o psihotropnim supstancama od 1971. godine.

Izvod: „Međunarodni aspekt suzbijanja zloupotreba opojnih droga“ – Dr Obrad Perić, strana 73 i 74

I pored velikog broja značajnih međunarodnih ugovora, problem zakonite upotrebe, odnosno sprečavanja zloupotrebe opojnih droga nije bio riješen u cjelini. Zato se nastojalo da se u jednom dokumentu objedine obaveze i uvedu po potrebi nove, imajući u vidu dostignuti nivo međunarodnih odnosa.⁷⁶ To je učinjeno tek Jedinstvenom konvencijom o opojnim drogama od 30. marta 1961, pa i tada djelično, jer ovom konvencijom nijesu bile obuhvaćene psihotropne supstance, pa je morala biti donijela nova konvencija kojom bi i ovo bilo regulisano. To je Konvencija o psihotropnim supstancama od 1971. godine.

Izvod iz doktorskog rada „Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga“ prof. Velimira Rakočevića – Glava II, Međunarodna zajednica i suzbijanje opojnih droga – strana 62

Uporedni prikaz rada Perića i Rakočevića

Shodno, Etičkom kodeksu UCG Član 1, stav 7 iz dijela *Profesionalna odgovornost* i Član 3, stav 9 iz dijela *Odgovornost prema kolegama*, član 5, stav 3 i 4 iz dijela *Društvena misija*, član 6, stav 1 -18 iz dijela *Odgovornost zbog povrede intelektualne svojine* svi primaoci materijala koje je CGO poslao u vezi sa slučajem Rakočević imali su obavezu da pokrenu postupak pred Sudom časti, uključujući i predsjednika i članove Suda, kao i rukovodstvo Pravnog fakulteta i rukovodstvo UCG, jer su dobili precizne informacije i prateću dokumentaciju.

Njihov odnos prema ovom slučaju je ogledalo pravca u kojem se kreće reforma UCG i koji se kvaliteti cijene. Vrijeme će pokazati i čime je sve njih “zadužio” Rakočević da na ovaj način stave u sjenku i neke moguće pozitivne iskorake, kao i da ugroze kreditabilitet ne samo Pravnog fakulteta nego i čitavog UCG.

Slučaj NN lica

Problem plagijata treba posmatrati i u širem kontekstu, uzimajući u obzir da su pojedinačni slučajevi ponekad izraz namjere određenih lica da putem krađe tuđeg autorskog rada naprave svoj, ali nerijetko se može raditi i o daleko složenijoj situaciji.

Naime, u Crnoj Gori je raširena pojava naručivanja i prodaje različitih akademskih radova, što je takođe kažnjivo, a dodatno može proširiti krug osumnjičenih za plagiranje. Brojni su i svima dostupni oglasi u štampanim medijima, ali i na društvenim mrežama, koji nude usluge pisanja seminarских, diplomskih, magistarskih i doktorskih radova za izvjesnu novčanu nadoknadu.

The screenshot displays several Facebook profiles related to academic work services:

- Izrada Seminarskih Radova**: University of Montenegro, Studied at University of Montenegro. Profile picture shows a building.
- Izrada Seminarskih Radova**: Lives in Podgorica, Studied at University of Montenegro. Profile picture shows an open book.
- Izrada Seminarskih Radova**: Podgorica, Lives in Podgorica. Profile picture shows a stack of books.
- Izrada Seminarskih Radova**: University of Montenegro, Lives in Podgorica, Studied at University of Montenegro. Profile picture shows a notebook with small cards.
- Izrada Seminarskih Radova**: Lives in Podgorica. Profile picture shows a cartoon character reading a book.
- Seminarski Radovi**: Ekonomski fakultet Studije Menadzmenta, Lives in Podgorica, Studied at Ekonomski fakultet Studije Menadzmenta. Profile picture shows a hand holding books.
- Seminarski Radovi**: Podgorica, Lives in Podgorica. Profile picture shows an open book.
- Prezentacije Seminarski Diplom...**: Elektrotehnicki fakultet u Podgorici, Lives in Podgorica, Studied at Elektrotehnicki fakultet u Podgorici '08. Profile picture shows a book with a worm.
- POVOLJNO!!! Izrada MATURSKIH, SEMINARSKIH i DIPLOMSKIH radova**: Ekonomski fakultet Podgorica - zvanična stranica, Lives in Podgorica, Studied at Ekonomski fakultet Podgorica - zvanična stranica. Profile picture shows a green ribbon.
- Kvalitetni Seminarski Radovi Ek...**: Ekonomski fakultet Podgorica - zvanična stranica, Worked at ACCOUNTING, Studied at Ekonomski fakultet Podgorica - zvanična stranica. Profile picture shows Garfield the cat.

The screenshot displays several Facebook profiles related to academic work services in Podgorica:

- Seminarski Radovi Podgorica (B...)**: Podgorica, Lives in Podgorica. Profile picture shows a stack of books.
- Seminarski Radovi Podgorica**: Ekonomski fakultet Podgorica, From Podgorica, Studied at Ekonomski fakultet Podgorica. Profile picture shows an open book.
- Seminarski Radovi Podgorica**: Lives in Podgorica. Profile picture shows a building.
- Seminarski Radovi Podgorica**: Podgorica, Lives in Podgorica. Profile picture shows a white silhouette.

Primjeri oglašavanja ponuda izrade radova za studente sa Facebook-a

Na ovaj način oni koji imaju višak novaca a manjak akademske časti, uz nepostojanje djelotvornih mehanizama kontrole kvaliteta na samim fakultetima i postojeću klimu o društvenoj prihvatljivosti takvih «trgovina», dobijaju ocjene, i posljedičnu stiču diplome iza kojih ne стоји stvarno znanje.

Radi ukazivanja i na ovaj problem, CGO je krivičnu prijavu, predatu takođe u januaru 2015.godine, podnio i protiv NN lica.

Naime u kontinuitetu, a mi u prilogu dostavljamo konkretan dokaz od 14. januara 2015.godine, u štampanom izdanju "Tender oglasa" na stranama 106 i 107, nalazi se 15 oglasa koje smo markirali i koji eksplikite govore u prilog predmetne prijave. Primjera radi, jedan od oglasa glasi: "Izrada maturskih, diplomskih i magistarskih radova. Kvalitetno i povoljno. 069 211 899."

Takođe, dostavljamo Vam u prilogu listu Facebook stranica kreiranih za potrebe prodaje seminarskih, diplomskih, magistrskih i doktorskih radova, čijom provjerom se može utvrditi kreator strane i potencijalni učinalac predmetnih krivičnih dijela.

Izvod iz krivične prijave koju je CGO podnio 22.01.2015.godine

Tu prijavu su pratili brojni primjeri oglasa iz štampe, kao i sa socijalnih mreža. CGO nikada nije dobio nikakvu povratnu informaciju od Osnovnog državnog tužilaštva vezano za taj segment prijave, iako je u više navrata upućivao pitanja ODT-u.

Nakon gotovo dvije godine, o ovom je na direktno pitanje, u TV emisiji «Reflektor», nadležni osnovni državni tužilac Vukas Radonjić dao krajnje zanimljivo izjašnjenje: *To su radnje koje su sa gledišta krivičnog prava pripremne radnje, i koje po krivičnom zakonodavstvu nisu kažnjive jer ne podrazumijevaju radnju izvršenja. To što neko nudi javno, u štampanim medijima ili ono kako se to obično dešava na fakultetima, ili u blizini fakulteta se lijepi na oglašnim tablama na ulazima, oglašnim prostorima, da radi magistarske radove, nije radnja izvršenja nekog krivičnog djela protiv intelektualne svojine, niti bilo kog drugog. Da bi se radilo o nekom krivičnom djelu mora da je preduzeta neka radnja, da je vidljiva posljedica u spoljnjem svijetu. Ovo je, dakle, jedna pripremna radnja kojom, eventualno učinilac stvara mogućnost za preduzimanje radnje izvršenja, pod uslovom da mu se neko obrati, da mu ponudi novac, da se dogovore oko pisanja tog magistarskog rada... Dakle, pripremne radnje koje nijesu kažnjive ni po krivično pravnoj teoriji, ni po praksi sudova i državnog tužilaštva.*⁹⁷

Suprotno ovoj interpretaciji Tužilaštva, jedan od vodećih eksperata na polju plagijata, profesor Thomas Lancaster, koji je održao radionicu o plagijarizmu u visokom obrazovanju na Univerzitetu Crne Gore, 8.11.2016.godine, u organizaciji Centra za doktorske studije UCG, u okviru istraživačkog projekta SEEPAI – Projekat razvoja politike za podsticanje akademskog integriteta u jugoistočnoj Evropi⁹⁸, eksplicitno je, tom prilikom, naveo: *Kao mjere suzbijanja plagijarizma su strog nadzor na ispitima, postavljanje novih zadataka u odnosu na prošle jer su zahvaljujući društvenim mrežama i tehnologiji, lako razmjenljivi i dostupni studentima. Uzimanje tuđih riječi i ideja bez znanja je moja definicija plagijarizma. Jedan od primjera plagijarizma je kupovina radova, eseja i prezentacija, za šta postoje oglasi u štampanim medijima i na internetu. Potom su to tuđi radovi, prevedeni sa drugog jezika, ili radovi zasnovani na tuđem istraživanju, preuzete teze bez navođenja izvora*⁹⁹

97 Emisija «Reflektor», TV Vjesti, 22.11.2016. godine

98 <http://www.ucg.ac.me/me/media/press/vijesti/plagijarizam-je-globalni-problem>

99 Dnevne novine «Dan», Povodi, 09.11.2016. godine, <http://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Povodi&clanak=572300&datum=2016-11-09&naslov=Univerzitet%20da%20ka%BEjava%20plagiranje>

Znači, imamo još jedan stav Tužilaštva koji je društveno štetan i koji umjesto da prevenira ili sankcioniše izvršenje krivičnih djela, ohrabuje njihov dalji razvoj u ovoj oblasti. Ignorisanje činjenice da se svakodnevno kupuju i prodaju naučni radovi od strane nadležnih organa nije ništa nego podrška ovom vidu nezakonitih aktivnosti, a dodatno je zabrinjavajuće kad ona dolazi od organa gonjenja. Posebno je pitanje kakve sve to ima dalekosežne posljedice na ukupan razvoj društva i ograničenja koja će nositi kadrovi sa kupljenim radovima, a samim tim i diplomama, u svojim budućim profesionalnim angažmanima.

Plagiranje u Evropi - koje su dobre prakse?

Plagijati postaju jedan od najčešćih problema u akademskom svijetu. Nekoliko evropskih istraživanja je pokazalo da godišnje hiljade studenata biva optuženo i osuđeno zbog plagiranja radova, kao i da zbog toga mnogi bivaju suspendovani sa institucija visokog obrazovanja.¹⁰⁰

U 2013. godini, sprovedena je studija, na nivou Evrope, o *Uticaju politika o plagijatu u visokom obrazovanju* (IPPHEAE Project)¹⁰¹, koja daje uporedni presjek politika vezanih za akademski integritet u visokom obrazovanju širom Evropske unije. Cilj projekta bio je da ustanovi koliko je teško visoko obrazovnim institucijama da se izbore sa rastućim problemom plagiranja. Ovo poglavlje se oslanja na nalaze te studije i fokusira na zemlje koje su visoko rangirane, po Akademskom modelu integriteta i zrelosti (AIMM). Tako se Ujedinjeno Kraljevstvo nalazi na prvom mjestu, Austrija na drugom i Švedska na trećem, od ukupno 27 zemalja koje su bile obuhvaćene istraživanjem. Ocjena „zrelosti“ politika na državnom nivou se zasnivala na podacima prikupljenim iz različitih dijelova istraživanja sprovedenog na nivou EU, uključujući i institucije i nacionalne agencije, uz devet kriterijuma: istraživanja, obuke, nivo znanja, komunikacija, preventivne strategije, upotreba softverskih alata, dosljednost politika i sankcija, i transparentnost procesa.

Cilj ovog potpoglavlja je da na primjeru dobrih praksi ukaže na prednosti i slabosti politika borbe protiv plagijata. Uopšteno uvezši, UK, Austrija i Švedska imaju sofisticirane sisteme i važeće zakonske odredbe za suzbijanje plagijata, pri čemu uvjek postoji prostor za unaprijeđenje mehanizama vezanih za prepoznavanje i suzbijanje plagijata i akademski nečasnog ponašanja. One su, u svim tim segmentima, daleko ispred Crne Gore i na njihovim se iskustvima može učiti.

Ujedinjeno Kraljevstvo

Ujedinjeno Kraljevstvo (UK) trenutno ima 127 univerziteta, kao i drugih visoko obrazovnih institucija, koje dodjeljuju diplome.

Kultura nadzora u UK, kroz nacionalnu provjeru kvaliteta i eksterne sisteme ispitivanja, doprinijela je povećanju transparentnosti procesa evaluacije, a što direktno utiče na odgovornost u odlukama o akademski nečasnom ponašanju i plagijatu. Sve ustanove visokog obrazovanja u UK koriste neki od softverskih programa za otkrivanje plagijata. Politike mnogih institucija su osmišljene da osiguraju brze, konzistentne i pravične odgovore i ishode nakon optužbi o akademski nečasnom ponašanju, jer pojava „preuzimanja zasluga“ predstavlja kontinuiranu prijetnju za akademske standarde a nerijetko je teška za dokazivanje.

Britanski zakonodavni okvir o autorskim pravima i samo prepoznavanje autorskog prava oblikovali su se kroz običajno ili precedentno pravo. Tako je Anin Statut (The Statute of Anne) iz 1709.godine zapravo prvi Zakon o autorskim pravima. Dalje je čitav sistem ojačan Zakonom o autorskim pravima iz 1911.godine, a trenutno je na snazi Zakon o autorskim pravima, dizajnu i patentima iz 1988. godine. U zavisnosti od težine kršenja i vrste plagijata, Zakon predviđa zatvorske kazne do 6 mjeseci, novčane kazne do 50, 000 funti i optužnice do deset godina.

100 Irene Glendinning, „European Responses to Student Plagiarism in Higher Education“ (2012), <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.259.5950&rep=rep1&type=pdf>

101 Coventry University „Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education across Europe“ (2013), <http://www.eco.u-szeged.hu/download.php?docID=13661> i <http://ippheae.eu/>

Autorsko pravo nastaje kad god neki pojedinac ili kompanija stvori neko djelo. Samo djelo je predmet autorskog prava ako se smatra originalnim, i mora odražavati određeni nivo rada, vještine ili mišljenja. Tumačenje se odnosi na samostalno stvaranje, a ne na ideju o stvaranju. Na primjer, ideja za knjigu ne može biti zaštićena sama po sebi, ali stvarni sadržaj knjige koji je napisan može.

Autori djela, bilo da se radi o pojedincu ili kompaniji, su isključivi vlasnici djela i označavaju se kao „prvi vlasnik/ca autorskog prava“, u skladu sa Zakonom o autorskim pravima, dizajnu i patentima. Međutim, ako je djelo nastalo kao dio radnog odnosa, onda se u tom slučaju kompanija zaposlenog vodi kao vlasnik. Slobodni ili naručeni rad obično pripada autoru djela, ukoliko nije drugačije navedeno u ugovoru (npr. ugovorom o djelu). Kao i svako drugo vlasništvo, vlasnik autorskog prava može prenijeti ili prodati svoje pravo nekoj drugoj stranci. Autorsko pravo ne opstaje u bilo kojem segmentu djela koje predstavlja kopiju preuzetu iz nekog prethodnog djela. Na primjer, ako neko muzičko djelo sadrži uzorce iz nekog prethodnog djela, onda prvobitni autor tog djela i dalje zadržava autorsko pravo. Samo vlasnik, ili ovlašćeno lice, mogu da pokrenu postupak pred sudovima.

Najčešće sami univerziteti, svojim internim aktima, propisuju detaljnije kazne za plagiranje. Postoji nekoliko kategorija težine prekršaja u plagiranju, koje variraju od bezazlene loše akademske prakse do teškog kršenja pravila saradnje i citata. U najtežim slučajevima plagijata, procesuiranje plagijata od katedri preuzima disciplinski ili etički odbor, koji ima moć da nametne kazne, uključujući i isključenje sa univerziteta.

UK je mnogo uložila u sprovođenje istraživanja na temu plagijata, tako da sada postoji veliki broj relevantnih publikacija i stručnosti za savjetovanje o odgovarajućim mjerama koje institucije visokog obrazovanje mogu da usvoje, a što dokazuje i njihova uspješna primjena. Boljim razumijevanjem problema plagijata, obezbijeđuje se i uspješniji odgovore na ovaj izazov.

Sveprisutnost izvora informacija i pozicioniranje plagiranja i „varanja“ kao problema, kako u sektoru visokog obrazovanja tako i generalno, pomogli su akademskom osoblju da bolje reaguje u potencijalnim slučajevima plagiranja. Sistematsko ili djelimično usvajanje digitalnih alata je poslužilo kao preventiva nečasnom ponašanju na mnogim institucijama u UK, ali je imalo i svojih nuspojava. Jedna od tih nuspojava jeste da slučajevi plagiranja imaju tendenciju rasta prije nego što ti sistemi postanu funkcionalni. Druga oblast zabrinutosti za neke od ispitanika se odnosi na mogućnost davanja pristupa softverskim alatkama studenatima, a bez adekvatnog nadzora ili razumijevanja, a što može pospešiti loše pisanje i lošu praksu.

Podsticanje i „kreiranje kulture intelektualne radoznalosti i poštenja – svojim primjerom“ na osnovu motivišućih predavanja i inovativnih pedagoških inicijativa je usvojeno u nekim oblastima visokog obrazovanja u UK. To je dalo izvanredne rezultate, ne samo u pogledu smanjenja plagiranja, već i u doprinostu povećanju zapošljivosti studenata. Ovaj holistički pristup osigurava kulturu preventive i dosljednosti u slučaju optužbi na institucijama, istovremeno pružajući pravične i brze mjere odgovora i rješenja u pojedinačnim slučajevima. „Oxford Bruks Model“ (Oxford Brooks Model) se sastoji od imenovanja i obuke tima osoblja sa odsjeka, poznatijih kao službenika zaduženih za akademsko ponašanje (ASzzP), koji su tu u ulozi lokalnih promotera dobre prakse, ali se bave i disciplinskim postupcima. Lokalni i centralni sistemi koordinacije i komunikacije osiguravaju da ASzzP timovi budu u toku sa novim dešavanjima i idejama i da su njihove odluke institucionalno pravične i dosljedne.

Mnoge institucije su usvojile i prilagodile ove sisteme svojim potrebama. U toku relativno kratkog perioda od svog osnivanja, ombudsman za visoko obrazovanje u Engleskoj i Velsu, Kancelarija nezavisnog presuđivača (KNP), postao je moćna sila pozitivnih promjena i reklo bi bez premca u svijetu. Iako univerziteti nisu u obavezi da budu u skladu s odlukama KNP-a, skorašnja politika KNP-a na osnovu koje javno otkriva imena univerziteta na kojima utvrde loše prakse, osigurala je da se institucije skoro uvijek drže njihovih savjeta kako bi izbjegle rizik od nanošenja štete ugledu institucije. Štoviše, sve je češća praksa da institucije prate sajt KNP-a zbog najnovijih smjernica, koje proizilaze iz predmeta sa drugih institucija i sudske prakse, prilagođavaju svoje politike u skladu s istim.

Naravno, i u ovom kontekstu se plagiranje dešava. Širom UK, na desetine hiljada studenata je uhvaćeno pri plagiranju i varanju. Nekih 16,000 slučajeva je dokumentavno samo u toku prethodne godine. Javnosti je poznat i slučaj britanskog novinara koji je 2011. godine bio optužen za plagiranje, odnosno za upotrebu neadekvatno obrađenih citata u intervjuima, pri čemu je koristio ranije objavljene citate umjesto odgovora svojih sagovornika. Orvelova nagrada koju je dobio 2008. godine (kao najmlađi dobitnik te nagrade) je povučena. Savjet za dodjelu Orvelove nagrade je ocijenio da suštinska upotreba nepripisanog i nepriznatog materijala ne ispunjava standarde za Orvelovu nagradu u novinarstvu. Takođe, kritikovali su ga i *Gardian* i *Independent* za plagiranje različitih intervjua i posebnih izvještaja pri čemu ga je *Independent* suspendovao.

Austrija

Austrija ima 22 javna i 12 privatnih univerziteta koji uživaju visok stepen autonomije i nude širok spektar obrazovnih programa za oko 300,000 studenata, od kojih je skoro 20% stranaca. Austrija je na trećem mjestu u EU (odmah iza Luksemburga i Kipra) po broju međunarodnih studenata u ukupnoj studentskoj populaciji.

Kada je u pitanju plagiranje, Austrija ima sistem koji karakterišu mnoge prednosti. Prvo, Austrija vrši statistiku na godišnjem nivou u odnosu na nacionalni nivo akademskog nečasnog ponašanja na institucijama visokog obrazovanja. Nakon toga slijede nacionalno koordinirane akcije i zahtjevi za pravilima akademskog integriteta u istraživanju od strane austrijske Agencije za utvrđivanje integriteta u istraživanju (Aull). Mnoge institucije visokog obrazovanja imaju softvere koji im pomažu pri otkrivanju plagijata, mada su svijest i razumijevanje za plagijat i akademsko pisanje razvijeni. Organizuje se mnogo obuka i sličnih programa za studente, kao i radne grupe na nacionalnom nivou koje istražuju politike vezane za plagijat.

Naravno, uvijek postoji prostor za unaprijeđenje. Na primjer, ne postoje standardizovane politike i sistemi na ustanovama visokog obrazovanja u pogledu akademskog ponašanja i sankcionisanja kršenja akademske etike.

Kada je riječ o zakonskoj regulaciji, ključan je Zakon o autorskom pravu (Urheberrechtsgesetz). Ustavnu bazu propisuje ustav Austrije, u članu 10, odjeljku 1, klauzi 6, koja pruža regulativnu i izvršnu moć federalnim organima. Tako je zaštita autorskih prava omogućena originalnim intelektualnim tvorevinama iz oblasti literature, muzike, slikovne umjetnosti i filma. Osim ovih, postoji još nekoliko prava koja pružaju sličnu zaštitu, odnosno pravo na fotografiju, sredstva za prenošenje zvučnih

zapisu, emitovanja, pisma i portrete. Sudovi odlučuju o originalnim intelektualnim tvorevinama a one moraju odražavati određeni nivo kvaliteta i originalnosti.

Autorsko pravo se sastoje od prava na upotrebu tvorevine i zaštitu intelektualnih interesa. Preciznije, ova prava se sastoje od prava na odavanje prvih informacija o sadržaju rada, prava prevoda i adaptacije, prava kopiranja, distribucije, objavljivanja, emitovanja i prevoda djela. Uključuju i zaštitu ovlašćenja, prava da osoba bude imenovana i priznata kao autor i zaštitu tvorevine. Autorsko pravo postoji od dana nastanka djela, a nije potrebna registracija. „Urheberrechtsgesetz“ definiše autora kao osobu koja je stvorila neko djelo. Autorsko pravo se može prenijeti i na drugu osobu posle smrti prvobitnog autora, po njegovom/njenom zahtjevu. Ako dvoje ili više ljudi kreiraju djelo koje je nedjeljivo, onda su oni koautori. Ako povežu svoje različite radove, onda su djelimični autori. Ako se tvorevina nekog od autora može koristiti nezavisno od drugih, onda kriterijum definiše da oni nisu koautori. Djelimični autor može ostvariti svoju tvorevinu nezavisno od drugog. Koautori imaju autorska prava samo zajedno.

Zakon o univerzitetima, iz 2002.godine, propisuje da kompletan akademski rad mora biti u skladu sa zahtjevima studijskog prava o autonomiji i individualnosti, kako bi se ocijenio pozitivno, a kako plagijat prepoznaje ako treća osoba piše za studenta ili se rad treće osobe uzima kao sopstveni, kao i uopšte kada se tuđe ideje uzimaju kao sopstvene a pritom nisu u skladu sa zakonima citata. Ovaj zakon ne predviđa kazne, ali ostavlja mogućnost pojedinačnim univerzitetima da nametnu sankcije studentima, uključujući i isključenje s univerziteta u trajanju od 2 semestra.

Nove odredbe koje štite mehanizme zaštite tehnološke kopije, kompjuterske programe i prava upravljanja informacijama su uključene u katalog autorskih prava koji je kažnjiv do šest mjeseci zatvora ili novčanom kaznom do 360 dnevnih prihoda. Do sada, kazne ovog tipa su bile ograničene na djela nezakonitog upotrebljavanja umjetničkog djela ili književnosti. Novina je i da se proširuju mogućnost zatvorske kazne, kao i da su predviđene visoke novčane kazne za osobe koje čak nisu ni ostvarile finansijsku dobit od onoga što su radili odnosno na primjer proizvodili kopije za sopstvenu upotrebu.

Bilo je pokušaja da se zakonski okvir učini još striktnijim. U martu 2011. godine, austrijski Parlament je primio zahtjev od strane poslanika mr Rajnera Vidmana i mr Evalda Stadlera (iz BZÖ – Alijanse za budućnost Austrije (desničarske partije)), koji su zatražili da se plagijat zakonski definije kao pokušaj prevare. U to vrijeme, Austrija nije imala propisane pravne posljedice po akademsko plagiranje. Poslanici su u svom obrazloženju naglasili da se plagijat često posmatra kao trivijalni prekršaj i stoga su zatražili da se slučajevi plagiranja klasifikuju kao slučajevi prevare i shodno krivično gone. Taj prijedlog, ipak, u konačnici nije dobio podršku.

Austrijska Agencija za utvrđivanje integriteta u istraživanju (Aull) je zadužena za praćenje i nadzor nad kvalitetom i integritetom istraživanja za smjernice u razvoju, a skoro svi univerziteti imaju smjernice i koriste softver za otkrivanje plagijata kako bi utvrdili plagijat u master i doktorskim radovima.

Austrija je oformila nekoliko radnih grupa sa zaduženjem da aktivno istražuju opseg politika vezanih za akademski integritet u visokom obrazovanju, kako bi unaprijedila postojeće zakone i uvela jasnije procedure na državnom nivou, zasnovane na zajedničkom strateškom odgovoru na

plagijate. Sprovode se brojne studentske obuke na temu naučnih vještina, akademskog pisanja i plagiranja i nečasnog akademskog ponašanja.

Generalno, Univerzitet u Beču godišnje primi oko 5,000 istraživačkih radova, koji se softverski provjeravaju a softver označava kada više od osam riječi dolazi od istog izvora. Na osnovu toga su krajem 2012. godine započete i istrage o plagijatu u slučaju 31 rada. U 16 slučajeva su oduzete diplome zbog teškog plagijata. Međutim, u većini slučajeva, sporni radovi su vraćeni studentima sa prilikom da počnu „iz početka“ bez kazni ili sankcija.

Švedska

Švedska ima 34 javne ustanove visokog obrazovanja koje obuhvataju 14 univerziteta, 20 fakulteta i nekoliko nezavisnih ustanova. U 2010. godini, ukupno je registrovano 468,458 studenata, od kojih 320,925 redovno upisanih.

Švedska ima nacionalni sistem za godišnje prikupljanje podataka sa univerziteta o nečasnom akademskom ponašanju, na osnovu čega se sačivanjava izvještaj koji se objavljuje na svakih četiri ili pet godina. Švedski univerziteti organizuju obuke na temu akademskog ponašanja i integriteta na mnogim Bečelor i master programima. Dodatno, Švedska ima propisanu politiku za procesuiranje optužbi o nečasnom akademskom ponašanju, uključujući i institucionalno vijeće kojim predsjedava odgovarajući prorektor univerziteta. Konačno, mnogi švedski univerziteti koriste softvere pri otkrivanju i odvraćanju studenata od plagiranja.

No, obim utvrđenih i dokumentovanih slučajeva nečasnog akademskog ponašanja je nedosljedan kad je riječ o postupanju institucija. Sistem institucionalnog vijeća je previše birokratski nastrojen i glomazan, što dovodi do toga da neki od pojedinaca zaobilaze odluke. Opseg kazni koje je vijeće u mogućnosti da nametne je ograničen i nije uvijek u funkciji obeshrabrivanja od nečasnog akademskog ponašanja. Opterećujući je i uslov da se mora dokazati „namjera“ za nečasnim ponašanjem prije izricanja kazne.

Sami plagijati su definisani u propisima o varanju u sklopu Zakona o visokom obrazovanju.

Visoko obrazovna ustanova koja ima sumnju da je došlo do varanja mora istražiti te sumnje. Ako osoba koja je pokrenula ovo pitanje, ili osoba na koju se sumnja da je varala, to zahtijeva, ustanova visokog obrazovanja dužna je da pribavi mišljenje ekspertske grupe koja se nalazi u Centralnom etičkom odboru za provjeru, a sa zadatkom da pruža mišljenje u slučajevima koji se tiču istrage oko akademskih prevara kada to neki univerzitet ili druga visoko obrazovna institucija zahtijevaju.

U skladu sa Uredbom o visokom obrazovanju (Svensk författningssamling), disciplinske akcije mogu biti preduzete *protiv studenata koji koriste neovlašćene resurse ili koji na bilo koji drugi način pokušavaju da obmanu na ispitima ili drugim slučajevima gdje se rezultati studija ocjenjuju*. Pozivanje na druge studije je neophodno u naučnim tekstovima kako bi se neki novi naučni rad plasirao u širem kontekstu i odnosio na rad u sklopu drugih studija. Reference se, takođe, koriste za definisanje metoda i koncepata. Ali, autor mora jasno naznačiti koji dijelovi su njegovi/njeni, a koji djelovi su od drugog autora.

U Švedskoj, za razliku od UK i Austrije, svi univerziteti se moraju pridržavati pravila koje propisuje država, shodno Disciplinskom propisu iz 1958. godine, a što je dopunjeno i izmijenjeno 1993. godine u okviru Uredbe o visokom obrazovanju. Uredba reguliše sve aspekte švedskog upravljanja univerzitetima, uključujući i evaluacije.

Kazne za sve prevare, uključujući i one koje podrazumijevaju plagijat, su određene nacionalno, ali se nameću lokalno. Ako je slučaj dovoljno težak da zahtijeva obraćanje Disciplinskom odboru, mogu biti samo dva ishoda sankcije u tom slučaju: ili se studentima uruči pismo upozorenja ili im se naredi da napuste univerzitet na period od šest mjeseci, u zavisnosti od težine slučaja. U praksi, studenti većinom bivaju suspendovani na dvije nedelje, pri čemu im je uskraćena procjena rada i pristup biblioteci, nakon čega im se dozvoljava da nastave svoj rad.

Dokumentovanje i godišnje izvještavanje o institucionalnim statistikama na nacionalnom nivou treba pohvaliti. Međutim, s obzirom da nije očigledno da li se svi institucionalni sistemi vode istim stepenom strogoće u otkrivanju i dokumentovanju ovih slučajeva, ni implikacije ove statistike nisu jasne. Najmanje jedna institucija je prepoznala potrebu za pružanjem podrške nastavnom osoblju. Za neke profesore je utvrđeno da „*nisu stoprocentno siguni u svoje jezičke sposobnosti: međunarodni studenti pišu na engleskom, švedski na švedskom*“ (nacionalni intervju), što dodatno otežava pronalažanje plagijata u odnosu na nekog kome je taj jezik maternji. Kako bi se profesori edukovali „*obezbijeđen je dodatan broj časova, prvi kurs u trajanju od 3 nedelje, a 10 ukupno. Kurs ih uči kako da čitaju tekst, pišu tekst, kako da primijene „URKUND“ (...) „URKUND“ će pronaći [kopirani tekst] smjesta – ako se otkrije plagijat, onda se slučaj mora proslijediti Disciplinskom odboru i ispratiti protokol. Svi fakulteti za visoko obrazovanje su prošli kroz ovu obuku.*“ (nacionalni intervju).

Prednost Švedske je i u tome što *ljudi poštju pravila, a što dovodi do snažnog integriteta i visokih standarda*“ (nacionalni intervju).

U Švedskoj nema prijavljenih slučajeva u kojima su javne ličnosti, politički akteri i slično ili umiješani u plagiranja. Međutim, 2012. godine je više od 800 studenata na švedskim univerzitetima bilo suspendovano ili im je poslato formalno upozorenje zbog varanja. Plagiranje se drastično uvećalo u toku protekle decenije, prema podacima švedske nacionalne Agencije za visoko obrazovanje.

Zaključci i preporuke

Plagijati nijesu osobenost crnogorskog konteksta. Ali, osobenost crnogorskog konteksta jeste, da institucije i akademska zajednica «rješavanju» plagijata pristupaju ignorantski ili vrlo kreativnim tumačenjima propisa, a ponekad i njihovim kršenjima, kako bi se optuženi za plagiranje, a nerijetko i dokazani plagijatori, zaštitali. To dugoročno urušava ionako nekvalitetni i korupcijom nagrizao obrazovni sistem.

“

Plagijat predstavlja povredu moralnog prava autora na priznanje autorstva i na naznačenje njegovog imena, bez obzira na to da li se povreda odnosi na cjelokupno autorsko djelo ili samo na njegov dio koji uživa podjednaku zaštitu kao i djelo.

Novak Adžić, direktor Zavoda za intelektualnu svojinu¹⁰²

”

Tako je Univerzitet Mediteran trajno sebe diskreditovao kroz odluke koje je donio na svojim organima oko slučajeva Babović i Vlahović, a 2016.godinu će opšta javnost više pamtitи по нaporима UCG да slučaj Rakočević «stavi pod tepih» nego по reformskim dometima, а što je dodatno dovelо u pitanje i samу, inače, kontraverznu reformu.

Tužilaštvo nije adresa koja želi da se bavi ovim poslom. Njihova interpretacija zakona je svojevrsni podsticaj svima da plagiraju ukoliko mogu to svoje «djelo» sakriti tri godine, a potpuno aboliranje onih koji i danas stiču privilegije na bazi plagiranih radova. U nekoliko konkretnih slučajeva, Tužilaštvo se gotovo legitimisalo kao zaštitnik optuženih za plagiranje a ne kao organ gonjenja koji treba da radi u javnom interesu.

Sudovi ostaju jedini, iako ograničen mehanizam, zaštite prava onih čija su autorska prava povrijeđena. Međutim, podaci CGO-a ukazuju da ni ti procesi ne idu istom brzinom, pa tako neki traju i više od deceniju, bez ikakvog logičkog opravdanja, a što takođe nije ohrabrenje onima koji žele da na ovaj način zaštite svoja prava.¹⁰³

Visoko obrazovanje u kojem se biraju u zvanja oni čiji su radovi pod sjenkom pitanja o autentičnosti i koji samim tim imaju ograničene kapacitete da osnaže kvalitet obrazovnog i naučnog procesa, posljedično, proizvodi i kadrove koji ne mogu postati kompetitivni ne samo na crnogorskem, nego i na širem regionalnom ili tržištu EU. Problem usložnjava i praksa u kojoj su više na cijeni partijske, rođačke ili druge interesne veze prilikom zapošljavanja nego stručne kompetencije. I ovoga su odavno svjesni i u strukturama moći¹⁰⁴, ali izostaje artikulisana politička volja da se uspostavi odgovornost među institucijama kad je riječ o učinkovitom procesuiranju plagijata.

102 http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=7236:zatita-intelektualne-svojine-kradu-i-zareze&catid=5032:broj-1359&Itemid=6400

103 Miomir Bošković iz Podgorice, novinar Radija Crne Gore i publicist, od 2005. godine vodi sudski spor sa crnogorskim biznismenom Ljubom Nikićem koga je Bošković tužio zbog povrede autorskih prava odnosno zbog izdavanja knjige "Tajna studenog blaga", koju je napisao Bošković, a kao autor potpisao Ljubo Nikić.

104 Bivši premijer Đukanović je oktobra 2015.godine odgovarajući na pitanja u okviru Premijerskog sata, između ostalog, konstatovao da se «naše znanje u bilo kojoj oblasti ne traži», priznajući time da je prilično upoznat sa lošom situacijom u smislu kvaliteta koje nudi visoko obrazovanje u Crnoj Gori, <http://www.vijesti.me/vijesti/dukanovic-nase-znanje-se-u-evropi-ne-trazi-858290>. No, ovu političku ocjenu nijesu pratile akcije koje bi vodile suštinskim unaprijeđenjima u ovoj oblasti.

Konačno, u ovoj studiji su obrađena tri primjera u kojima postoje osnovane sumnje, a u nekim slučajevima i sudskim odlukama dokazani plagijati, a koji se odnose na one koji su u obrazovnom procesu ili su bili u trenutku kad je pitanje autentičnosti njihovog rada otvoreno. Postoje i drugi javnosti poznati slučajevi koji se nijesu odnosili na članove akademske zajednice, poput slučaja bivšeg direktora Uprave policije i sadašnjeg savjetnika predsjednika Crne Gore, Veselina Veljovića¹⁰⁵, itd. Međutim, **fokus ove studije je na sistemu i na institucijama** koji odbijaju da urede ambijent u kojem bi plagijati bili društveno neprihvatljivo ponašanje, koje se učinkovito utvrđuje i procesuirala. Posebna je priča sama akademska zajednica u Crnoj Gori, koja ostaje nijema na ove i brojne druge pojave o kojima bi morala imati jasan stav. Time ona sama sebe poništava kao kritičko i stručno jezgro koje treba da bude jedan od stubova razvoja crnogorskog društva, a što je tema koja zahtijeva zaseban osvrt. Upravo u ovom kontekstu, i oštrica ove analize je prema onima koji su, shodno svojim ovlašćenjima, trebali a nijesu postupali savjesno u adresiranju pomenutih slučajeva, kako bi iste shodno neupitnim nalazima procesuirali i time gradili i svoju buduću institucionalnu preventivnu ulogu. Sporedne uloge imaju lica poput Vlahović, Babović ili Rakočević, jer su oni samo ilustrativni primjeri eskalacije sistemskih nedorečenosti. Neki od njih su javno optuživali CGO da vode kampanje protiv njih, sa političkom ili nekom drugom interesnom pozadinom. Nema ničeg od toga, kao što nema ni nikavog ličnog odnosa sa istima ili loše namjere. Ali, ima odgovornosti da se postojeća saznanja i osnovane sumnje procesuiraju pred nadležnim organima kako bi se unaprijedio opšti kvalitet krajnje zabrinjavajućeg sistema visokog obrazovanja u Crnoj Gori, a jedan od nezaobilaznih izazova u tom dijelu je i pitanje plagijarizma.

Mediji i nevladine organizacije su napravile lavovski dio posla u pozicioniraju plagijata kao društveno relevantne teme u Crnoj Gori, i to na nivou javnog ukazivanja na određene primjere, i na nivou direktnog testiranja institucija. Konačno, i možda najvažnije, i kroz predlaganje niza mjera intervencije kako bi se ova oblast uredila.

U tom kontekstu su i preporuke potrebnih akcija za različite aktere:

1. *Krivičnim zakonikom* treba jasno definisati plagijat kao krivično djelo. Zbog naglašene društvene opasnosti i zaštite javnog interesa treba predvidjeti da ovo krivično djelo zastarjeva za 20 godina. Dodatno, kad je plagijat u pitanju, nesporno je da se radi o krivičnom djelu u produženom trajanju. Ovakvim pozicioniranjem plagijata bi se stvorili uslovi da se «pročisti» već «kontaminirana» akademska sfera, ali i uspostavi okvir koji neće obezbijediti nikakav manevarski prostor Tužilaštву za različite interpretacije zakona koje sada, na žalost, idu u korist plagijatora;
2. Stvaranje i prikrivanje plagijata se sprovode kroz sadejstvo više lica koja djeluju organizovano i sporazumno u cilju sproveđenja te nezakonite radnje, a radi ostvarenja određenih koristi, zbog čega ovo krivično djelo mora biti u nadležnosti *Specijalnog tužilaštva*.
3. Kroz izmjene i dopune *Zakona o visokom obrazovanju* precizno definisati akademsku čestitost i pitanje plagijata;

¹⁰⁵ U Komisiji Veselina Veljovića koja je prihvatile odbranu njegovog magistarskog rada, a za koji je argumentovano javno ukazano da je prepisao skoro 40 stranica udžbenika svog mentora bili su: prof. dr Ranko Mujović (predsjednik Komisije), prof. dr Milenko Kreća (mentor) i prof. dr Dražen Cerović (član Komisije, a sadašnji već pomenuti predsjednik Suda časti UCG).

4. Uvesti obavezu objavljivanja magistarskih i doktorskih radova akademske strukture zapošljenih na visokoškolskim ustanovama, kao i nosilaca javnih ovlašćenja, na portalima visokoškolskih ustanova, kao i na sajtu Ministarstva prosvjete za nosioce javnih ovlašćenja. Takav prijedlog CGO-a ima je već testiran i ima priličnu javnu podršku od gotovo 84%, pri čem 59% ispitanika vjeruje da bi to doprinijelo rješavanju problema plagijata u Crnoj Gori u velikoj ili određenoj mjeri, dok 25% cijeni da bi to doprinijelo u maloj mjeri, a 16% ispitanika ne može da procijeni.

5. Donijeti na svim univerzitetima *Pravilnik o kriterijumima, uslovima i jasnim smjernicama za pisanje naučnih radova*, shodno članu 78 Zakona o visokom obrazovanju, a koji uključuju i definisanje preciznih kriterijuma za autentičnost rada;
6. Obezbijediti *rigoroznije kriterijume izbora za članove Suda časti UCG*, kako bi sastav tog tijela imao integritet da odlučuje u punom kapacitetu o pitanjima iz svoje nadležnosti;
7. *Učiniti rad Suda časti UCG, ali i sličnih tijela privatnih univerziteta, funkcionalno javnim* u smislu da su javnosti u cijelosti dostupni podaci o njihovom radu na sajtovima matičnih univerziteta;
8. Prilikom formiranja komisija za provjeru plagijata voditi računa da članovi komisija budu izabrani po jasnim i transparentnim kriterijumima, kao i da potpisuju pod krivično-pravnom odgovornošću izjavu da nemaju konflikt interesa da odlučuju o slučajevima za koje su angažovani;

9. *Zapisnike o radu gore navednih komisija i individualna mišljenja članova komisija učiniti lako dostupnim, kao i sve konačne izvještaje;*
10. *Uvesti sistem kontrole radova u vidu softvera za provjeru plagijata na svim jedinicama visokog obrazovanja, koji uključuje ne samo engleski jezik, već i zvanični jezik u Crnoj Gori, a u cilju uspostavljanja adekvatnijeg praćenja izrade magistarskih, doktorskih i naučnih radova;*
11. *Sačiniti jedinstvenu bazu magistarskih, doktorskih i naučnih radova sa svih visokoobrazovnih institucija u Crnoj Gori i učiniti ih javno dostupnim;*
12. *Omogućiti građanima da na sajtu UCG-a, kao i privatnih univerziteta i fakulteta, prijave slučajeva plagijata, čija će se osnovanost kasnije provjeravati u okviru institucija tih visokoškolskih ustanova i javnost obaviještavati o istima;*
13. *Uspostaviti stroga i javno dostupna pravila procesuiranja bilo kakvog oblika plagijarizma na fakultetima da bi se studenti i ostali članovi akademske i naučne zajednice odvratili od nečasnog ponašanja, ali i bolje obrazovali i izbjegli takvo ponašanje. Mnogi slučajevi plagijata su počinjeni iz nedostatka znanja o posljedicama po takvo ponašanje.*
14. *Ojačati saradnju relevantnih i zainteresovanih strana – institucija, medija, NVO sektora, itd. za oblast borbe protiv plagijarizma kako bi se osiguralo potpuno procesuiranje svih slučajeva plagijajata, bez izuzetaka, i adekvatno sankcijisanje počinilaca.*

Literatura i izvori

- Zvanična prezentacija Univerziteta Crne Gore - www.ucg.ac.me
- Zvanična prezentacija Univerziteta Mediteran – www.unimediteran.net
- Zvanična prezentacija Univerziteta Donja Gorica - <http://www.udg.edu.me/>
- Rješenje UCG-a br. 01-2895/2 od 08.12.2016.
- Odgovor Univerziteta Mediteran, od 29.11.2016.godine
- Odgovor UDG, od 8.12.2016.godine
- *Istraživanje javnog mnjenja o korupciji u visokom obrazovanju*, CGO, 2015.godine
- *Istraživanje javnog mnjenja o korupciji u obrazovanju*, CGO i CEMI, 2011. godine
- Milan Vujaklija, Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd, 1980. godine
- Krivični zakonik, "Službeni list RCG", br. 070/03, 013/04, 047/06, Službeni list Crne Gore", br. 040/08, 025/10, 073/10, 032/11, 064/11, 040/13, 056/13, 014/15, 042/15, 058/15
- Zakon o autorskim i srodnim pravima, "Službeni list CG", 37/11, 53/16
- Zakon o visokom obrazovanju, "Službeni list CG" 44/14, 52/14, 47/15 i 40/16
- Statut Univerziteta Crne Gore, "Službeni list CG" 44/14
- Statut Univerziteta Mediteran, 22.08.2011; izmjene 06.11.2012. i 11.07.2014
- Etički kodeks Univerziteta Crne Gore, Bilten UCG, br. 343/15
- Kodeks akademiske etike, Univerzitet Mediteran, 2013. godine
- Etički kodeks, Univerzitet Donja Gorica, 2016.godine
- Pravilnik o deponovanju i evidenciji autorskih djela i predmeta srodnih prava, "Službeni list CG" 37/11
- Pravila postupka izbora u akademska i naučna zvanja, UCG, 2014.godine
- Plan integriteta Univerziteta Crne Gore, 2016.godine
- Izvještaj Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore za 2015.godinu
- Emisija "Reflektor", TV Vijesti, 22.11.2016. godine
- Odgovor VDT-a, br. 136/16, od 08.12.2016. godine
- Odgovor ODT Bar, br. 28/16, od 12.12.2016. godine
- Odgovor ODT Plav, od 12.12.2016. godine
- Odgovor ODT Cetinje, br. 11/16, od 13.12.2016. godine
- Odgovor ODT Herceg Novi, br. 423/16, od 12.12.2016. godine
- Odgovor ODT Berane, br. 13/16, od 13.12.2016.godine
- Odgovor ODT Pljevlja, br. 10/16, od 13.12.2016. godine
- Odgovor ODT Rožaje, br. 09/16, od 15.12.2016. godine
- Odgovor ODT Nikšić, od 20.12.2016.godine
- Odgovor ODT Kolašin, od 20.12.2016.godine
- Odgovor ODT Kotor, br. 11/16, od 15.12.2016. godine
- Odgovor ODT Ulcinj, 9/16, od 12.12.2016. godine
- Odgovor ODT Podgorica, br. 20/16, od 14.12.2016.godine
- Rješenje UCG-a, br. 01-1101/1, od 09.05.2016;
- Bilten Univerziteta Crne Gore, br. 343/15, od 30.04.2016
- Odluka Univerziteta Crne Gore o formiranju Suda časti, od 14.05.2015. godine
- Krivična prijava protiv Centa za građansko obrazovanje (CGO) protiv NN lica, Milana Babovića i Sanje Vlahović, 22.01.2015. godine
- ND Vijesti, Vlahović obmanula naučnu zajednicu, naučni rad nije objavljen, od 12.09.2014. godne, <http://www.vijesti.me/vijesti/vlahovic-obmanula-naucnu-zajednicu-naucni-rad-nije-objavljen-795516>
- ND Vijesti, Vlahović prepisala 2/3 rada od stranih autora, od 13.09.2014. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/vlahovic-prepisala-23-rada-od-stranih-autora-795672>
- Blog prof. Dimitriosa Buhalisa, Montenegro's science minister accused of plagiarism, <http://buhalis.blogspot.com/2014/11/plagiarism-of-my-article-by-dr-sanja.html>
- Marketing the competitive destination of the future, Dimitrios Buhalis, 2000.godine, <http://epubs.surrey.ac.uk/1087/1/fulltext.pdf>
- Destinations' competitiveness in modern tourism, Sanja Vlahović, 2010. godine, <http://connection.ebscohost.com/c/articles/53067183/destinations-competitiveness-modern-tourism>

- Bilten Univerziteta Mediteran, br. 24 od maja 2011. godine
- ND Vijesti, Neće provjeravati jesu li Vlahović i Babović prepisivali, od 25.12.2014. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/univerzitet-mediteran-nema-pravnog-osnova-za-provjeru-plagijata-vlahovic-i-babovic-811703>
- Nedjeljnik Monitor, Posuđivanje tude pamet: Plagiraj, bićeš ministar, od 19.06.2015. godine http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=6096:posuđivanje-tue-pametiplagiraj-bie-ministar&Itemid=5494
- Akt Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, kt. br. 262/15, od 21.08.2016
- Saopštenje Centra za građansko obrazovanje (CGO), Odluka ODT nezakonita i neprofesionalna, od 26.08.2015. godine, <http://cgo-cce.org/2015/08/26/odluka-odt-nezakonita-i-neprofesionalna/#.WFPqTiMrLfY>
- Rješenje Višeg državnog tužilaštva, br. 888/15, od 02.10.2015. godine
- Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva, br. 262/15, od 12.01.2016. godine
- Rješenje Višeg državnog tužilaštva, br. 888/15, od 15.02.2016. godine
- Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva, br. 85/15, od 16.10.2016. godine
- Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva, br. 85/15, od 14.01.10.2015. godine
- Saopštenje Centra za građansko obrazovanje (CGO), Da li crnogorsko Tužilaštvo smije da procesuira visoke državne funkcionere?, od 27.08.2015.godine, <http://cgo-cce.org/2015/08/27/da-li-crnogorsko-tuzilastvo-smije-da-procesuira-visoke-drzavne-funkcionere/#.WFu7WPrQe00>
- Dnevni list Dan, Funkcijer DPS-a plagirao tekst kolege iz Srbije, od 30.8.2014. godine
- Dnevni list Dan, Plagirao i magistarski rad, od 4.9.2014. godine
- Dnevne novine, Aktuelno, Stav, od 2 i 3. 2013. godine, <https://issuu.com/dnevne-novine/docs/4799>
- PCNEN, Ivana Gardašević, Moje viđenje odnosa Crne Gore i NATO-a, 13.09.2009. godine, <http://www.pcnen.com/portal/2009/04/13/mojevidjenje-odnosa-crne-gore-i-nato-a/>
- ND Vijesti, Magistar i asistent: Novi plagijat uzdanica DPS-a, od 31.08.2014. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/magistar-i-asistent-novi-plagijat-uzdanice-dps-a-793822>
- ND Vijesti, Funkcijer DPS-a plagirao i magistarski rad, od 04.09.2014. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/funcijer-dps-a-plagirao-i-magistarski-rad-7944133>
- ND Vijesti, Baboviću poništavaju magistraturu, od 05.09.2014. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/babovicu-ponistavaju-magistraturu-794568>
- ND Vijesti, Neće provjeravati jesu li Vlahović i Babović prepisivali, od 25.12.2016. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/univerzitet-mediteran-nema-pravnog-osnova-za-provjeru-plagijata-vlahovic-i-babovic-811703>
- ND Vijesti, Babovićev rad nije ni kontrolisan, 29.10.2016. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/babovicev-rad-nije-ni-kontrolisan-909534>
- Dnevni list Dan, Očekujem naknadu za štete zbog plagijata, od 28.10.2016. godine
- Saopštenje za javnost u vezi presude Privrednog suda Crne Gore, P. br. 138/15, od 23.10.2016.godine, <http://sudovi.me/psc/g/aktuelnosti/b-saopstenje-za-javnost-u-vezi-presude-privrednog-suda-crne-gore-p-br-138-15-od-23-10-2016-godine-b-4211>
- Facebook stranica Milana Babovića - <https://www.facebook.com/milanbabovic.dps.me>
- Nedozvoljeno posezanje za tuđim u nauci – studija slučaja, Đorđe Ignjatović, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Analisi, godina LVII, 2/2009 godine, <http://analiius.bg.ac.rs/A2009-2/Anal%202009-2%20str.%20289-309.pdf>
- Saopštenje Centra za građansko obrazovanje (CGO), Temeljno provjeriti navode o plagijatu prije potvrde imenovanja dekana Pravnog fakulteta, od 21.02.2016.godine, <http://cgo-cce.org/2016/02/21/temeljno-provjeriti-navode-o-plagijatu-prije-potvrde-imenovanja-dekana-pravnog-fakulteta/#.WFZQYiMrLfY>
- Saopštenje Univerziteta Crne Gore, CGO ne poznaće dovoljno način funkcionisanja Univerziteta i njegovih organa, od 22.02.2016.godine, <http://www.ucg.ac.me/me/media/press/vijesti/cgo-ne-poznaće-dovoljno-nacin-funkcionisanja-univerziteta-i-njegovih-organa>
- Bilten Univerziteta Crne Gore 262 od 1.12.2010.godine
- Odluka Upravnog odbora UCG od 1.decembra 2016
- Neka se čuje i druga strana, Velimir Rakočević, Univerzitet u Beogradu, Pravni fakultet, Analisi, godina LVIII, 1/2010 godine, <http://analiius.bg.ac.rs/A2010-1/Anal%202010-1%20str.%20340-360.pdf>
- Zapisnik sa sjednice Vijeća Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore održane dana 16.12.2009.godine
- Odgovor Pravnog fakulteta UCG, br. 01-479/1, od 08.04.2016.godine
- Odgovor Pravnog fakulteta UCG, br. 01-291, od 26.02.2016.godine

- ND Vijesti, *Neko je smjestio Rakočeviću ili on naučnoj javnosti*, od 27.03.2016. godine, <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-jesmjestio-rakocevicuili-on-naucnoj-javnosti-881092>, <http://media.cgo-cce.org/2016/03/detaljno-informise.pdf>
- ND Vijesti, *Neko riškao i po Rakočevićevom doktoratu*, <http://www.vijesti.me/vijesti/neko-riskao-i-po-rakocevicevom-doktoratu-884069>
- *Obaviještenje Suda časti br. 04/1 – 1 – 838/1*, od 6.04.2016.godine
- *Rješenje Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu*, br. 740/6, od 29.06.2016. godine
- ND Vijesti, *Rakočevića ponovo sumnjiče za plagijat?*, <http://www.vijesti.me/vijesti/vojvodic-rakocevic-nije-plagirao-doktorski-disertaciju-8972788>
- Izveštaj Komisije Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore, br. 01-87627.06.2016.godine
- Saopštenje za javnost Centra za građansko obrazovanje (CGO), *O autetičnosti Račevićevog doktorata da sudi javnost*, od 23.07.2016. godine, <http://cgo-cce.org/2016/07/23/o-autenticnosti-rakocevicevog-doktorata-da-sudi-javnost/#.WFec4iMrLfY>
- Saopštenje UCG, *Plagijarizam je globalni problem*, od 08.11.2016. godine, <http://www.ucg.ac.me/me/media/press/vijesti/plagijarizam-je-globalni-problem>
- Dnevni list Dan, Povodi, *Univerzitet da kažnjava plagiranje*, od 09.11.2016. godine, <http://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Povodi&clanak=572300&datum=2016-11-09&naslov=Univerzitet%20da%20ka%BEJAVA%20plagiranje>
- Nedjeljni Monitor, *Zaštita intelektualne svojine: Kradu i zareze*, od 04.11.2016.godine, http://www.monitor.co.me/index.php?option=com_content&view=article&id=7236:zatita-intelektualne-svojine-kadu-izareze&catid=5032:broj_1359&Itemid=6400
- *Krimiologija*, Velimir Rakočević, BD Graf, Podgorica, BD Graf, 2007. godina (dva različita izdanja, jedan sa COBISS a drugi sa ISBN);
- *Otkrivanje i suzbijanje zloupotrebe droga*, doktorska disertacija, Velimir Rakočević, Univerzitet u Beogradu, 2003. godine (dvije različite verzije, jedna iz biblioteke Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu a druga iz Univerzitetske biblioteke);
- Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe (IPPHEAE), “*Comparison of policies for academic integrity in higher education across the European Union*”, 2013, <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-00%20EU%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf>
- Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe (IPPHEAE), “*Plagiarism Policies in Austria*”, 2013, <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-01%20AT%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20austria.pdf>
- Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe (IPPHEAE), “*Plagiarism Policies in Sweden*”, 2013, <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-24%20SE%20RT%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20SwedenNarrative.pdf>
- Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe (IPPHEAE), “*Plagiarism Policies in the UK*”, 2013, <http://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/bitstream/handle/ket/790/Plagiarism%20Policies%20in%20the%20United%20Kingdom.pdf?sequence=2>
- Österreichischer Rundfunk (ORF), “*Hahn ware Doktorat aberkannt worden*”, 2013, <http://science.orf.at/stories/1712336/>
- UK Copyright Service, “*UK Copyright Law*”, 2013, <http://www.copyrightservice.co.uk/ukcs/docs/edupack.pdf>
- Andreas Foglar-Deinhardstein and Paul Hoffmann, “*Austrian copyright at a glance*”, 2012, http://www.fdblawyers.com/PDF/austria_copyright.pdf
- Andreas Dietl, Erich Möchel and René Pfeiffer, “*Copyright Guide Austria*”, 2009, <http://www.fipr.org/copyright/guide/austria.htm>
- Government Offices of Sweden, “*Research Ethics*”, 2012, <http://www.government.se/sb/d/6949/a/172036>
- Vanja Pupovac et al., “*On academic plagiarism in Europe*”, 2008, http://www.uoc.edu/digithum/10/dt/eng/pupovac_bilic-zulle_petrovecki.pdf
- Vienna University of Economics, “*Plagiaten und deren Rechtsfolgen*”, 2012, http://www.wu.ac.at/imm/student_platform/code/richtline_plagiates
- Zvanična prezentacija Univerziteta Crne Gore - www.ucg.ac.me
- Zvanična prezentacija Univerziteta Mediteran – www.unimediteran.net
- Zvanična prezentacija Univerziteta Donja Gorica - <http://www.udg.edu.me/>
- Medijska arhiva CGO-a
- Arhiva CGO-a

